EPICTETI

ENCHIRIDION

LATINIS VERSIBUS

ADUMBRATUM.

Per EDVARDUM IVIE A. M. *Ædis Christi* Alumn.
& Rev. Dom. Epiſc. *Briſtol.* à Sacris domeſticis.

Sunt Verba & Voces, quibus hunc lenire dolorem
Poſſis, & magnam morbi deponere partem. Hor.

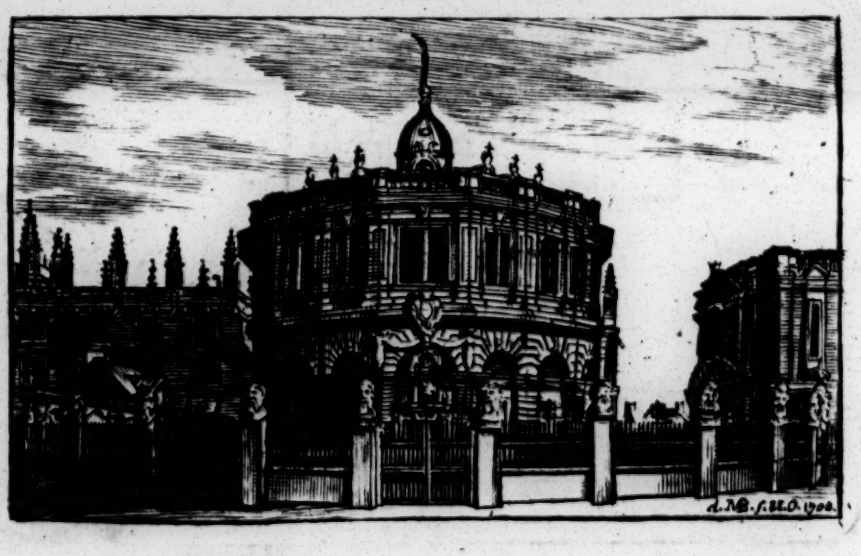

OXONIÆ,
E THEATRO SHELDONIANO, MDCCXV.
Impenſis *H. Clements*, ad Inſigne *Lunæ Falcatæ*
Cœmeterio D. *Pauli*, *Londini.*

Imprimatur,

BERN. GARDINER

Vice-Can. *Oxon.*

Mar. 25. 1715.

CMC

MVSEVM
BRITANNICVM

REVERENDO IN CHRISTO PATRI

AC DOMINO,

D. GEORGIO

EPISCOPO

BRISTOLIENSI,

ÆDIS CHRISTI

APUD *OXONIENSES*

DECANO,

Sereniſſimo REGI ab ELEEMOSYNIS,

Εὐεργέτῃ & Patrono meo plurimùm colendo.

ACCIPE Verſionem hanc Epicteti, Venerande Præſul, multis abhinc annis Tuo hortatu & ſub Tuo Patrocinio inchoatam, variis inde caſibus abruptam, eo autem animo atque conſilio tandem abſolutam,

tam, ut gratitudinis meæ erga Te monumentum aliquod exſtaret. Fas itaque mihi ſit dicare Opuſculum hoc Metricum Tibi Elegantiſſimo Poëtæ, Vitæ & Morum Regulas Integerrimo Viro, eaſque (ni fallor) è Sacro Codice partim delibatas Conſummatiſſimo Theologo, Sanctiſſimo Epiſcopo. Dabis autem veniam, Reverende Pater, non Mihi tantùm, ſiquid in hoc opere peccaverim, ſed & Epicteto, ſiquid Ipſe fortè erraverit; Ego intereà ex Tuis Scriptis Veritatem, ex Tuis Moribus Virtutem meliùs ediſcam.

Paternitati Tuæ

omni ſtudio devinctiſſimus

EDVARDUS IVIE.

Lectori S.

CUM primùm huic operi me accingere decreveram, Horatium *mihi potiſſimùm imitandum propoſui. Numeros quidem illius ſecutus ſum; utinam & Spiritum & Ingenium aſſequi potuiſſem! Gratias autem ago duobus eximiis Viris,* Ricardo Moſtyn *de* Penbedw *Armigero,* & Ricardo Frewin *M. D.* Ædis Chriſti Alumno: *quorum alter munificentiâ ſuâ ad maturandum hoc opus me excitavit; alter effecit, ut per valetudinem id poſſem abſolvere.*

ΕΠΙΚΤΗ·

ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ
ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ α'.

ΤΩΝ ὄντων τὰ μὲν ἐστιν ἐφ' ἡμῖν, τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. ἐφ' ἡμῖν μὲν, ὑπόληψις, ὁρμὴ, ὄρεξις, ἔκκλισις· καὶ ἐνὶ λόγῳ, ὅσα ἡμέτερα ἔργα. οὐκ ἐφ' ἡμῖν δὲ, τὸ σῶμα, ἡ κτῆσις, δόξαι, ἀρχαί· καὶ ἐνὶ λόγῳ, ὅσα οὐχ ἡμέτερα ἔργα.

EPICTETI
ENCHIRIDION.

CAPUT I.

RES rebus quantum diſtant! Sunt, quæ penes ipſos
Nos poſitæ Noſtrâ poterunt ratione moveri;
Utpote Senſa animi, Deſideriumque, Odiumque, &
Cætera de genere hoc. Eſt, quod parere recuſat
Arbitriis Noſtris, genus intractabile rerum;
Huc Famam refer, huc Faſces, Sellaſque curules;
Corpus item, & Nummos hâc ritè in claſſe reponas.

ΚΕΦ. β'.

ΚΑΙ τὰ μὲ ἐφ' ἡμῖν ὄντι φύσῃ ἐλεύθερα, ἀκώλυτα, ἀπαρεμπόδιστα. τὰ δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἀσθενῆ, δοῦλα, κωλυτά, ἀλλότρια.

CAP. II.

QUÆ Noſtrum penès arbitrium natura locavit,
Jure ſuo pollent, libertatemque tuentur,
Neſcia ferre jugum, nullis obnoxia vinclis.

Quæ Noſtrum imperium fugiunt, poſitæque foràs ſunt
Res, illas ſimul invalidas, miſerè inque peditas
Comperies, ſervumque genus, juriſque alieni.

ΚΕΦ. γ'.

ΜΕμνησο οὖν, ὅτι ἐὰν τὰ φύσει δοῦλα ἐλεύθερα οἰηθῇς, καὶ τὰ ἀλλότρια ἴδια, ἐμποδισθήσῃ, πενθήσεις, ταραχθήσῃ, μέμψῃ καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους· ἐὰν δὲ τὸ σὸν μόνον οἰηθῇς σὸν εἶναι, τὸ δὲ ἀλλότριον, ὥσπερ ἐστιν, ἀλλότριον, οὐδείς σε ἀναγκάσει οὐδέποτε, οὐδείς σε κωλύσει, οὐ μέμψῃ οὐδένα, οὐκ ἐγκαλέσεις τινὶ, ἄκων πράξεις οὐδὲν, οὐδείς σε βλάψει, ἐχθρὸν οὐχ ἕξεις· οὐδὲ γὰρ βλαβερόν τι πείσῃ.

CAP.

CAP. III.

ATque adeò ſi te cæcum hæc diſcrimina fallant,
Si nequeas Aliena Tuis ſecernere, Vinctis
Libera; te quantæ impedient miſerum undique curæ!
Ingruet O quantus dolor! illuſuſque querelas
Ah quoties fundes nequicquam, hominesque Deoſque
Accuſabis iners, & ſpem lugebis inanem!
At contrà, ſi cernis acutùm, & callidus inter-
Noſcis res alias aliaſque, & ponere certos,
Lumine purgato, ſcis fines; necto coronam
Jam tibi; magnus homo es liberque; en! otia vitæ
Tranquillæ te certa manent; te nemo morari,
Cogere te nemo, poterit te lædere nemo;
Haud cuiquam intendes litem, rixamve movebis;
Nil unquam invitus facies; quin denique nullum
Experiere Hoſtem, quia nil patieris acerbi.

ΚΕΦ. Δ'.

Τηλικούτων οὖν ἐφιέμενος, μέμνησο ὅτι ὑ δεῖ μετρίως κεκινημένον ἅπτεσθαι αὐτῶν· ἀλλὰ τὰ μὲν ἀφιέναι παντελῶς, τὰ δὲ ὑποτίθεσθαι πρὸς τὸ παρόν. ἐὰν δὲ καὶ ταῦτα θέλῃς, καὶ ἀρχὴν καὶ πλουτεῖν, τυχὸν μὲ ὐδ' αὐτῶν τούτων τεύξῃ, διὰ ὃ καὶ τ' πρότερον ἐφίεσθαι· πάντως γε μὲν ἐκείνων ἀποτεύξῃ, δι' ὧν μόνων εὐδαιμονία καὶ ἐλευθερία περαίνεται.

CAP. IV.

JAM verò, cùm tanta manent te commoda, cùm ſpes
Tanta vocat, pergas hàc gnaviter; eia age, ſegnes
Rumpe moras; nervos intende, & totus in hoc ſis;
Cætera vel prorſus, vel ſaltem ad tempus omittas.
Si tamen Hæc, atque Illa ſequi, ſi utriſque potiri
Stultus aves, Externa tibi quæ ſunt bona cordi
Ne perdas, Metuo, quippe altera cura aliorſum
Te dubium trahit: Hoc Edico fortiter, atque
Verè Promitto, quòd te iſta elementa latebunt,
Queis ſine nec fælix poteris neque liber haberi.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ε'.

Εγηὺς οὖν πάσῃ φαντασίᾳ πραχείᾳ μελέτα ἐπιλέγειν, ὅτι φαντασία εἶ, καὶ οὐ πάντως τὸ φαινόμενον. ἔπειτα ἐξέταζε αὐτὴν, καὶ δοκίμαζε τούτοις τοῖς κανόσιν, οἷς ἔχεις· πρῶτον δὲ τούτῳ, καὶ μάλιστα, Πότερον περὶ τὰ ἐφ' ἡμῖν ἐστιν, ἢ περὶ τὰ οὐκ ἐφ' ἡμῖν. κἂν περί τι τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν ᾖ, πρόχειρον ἔστω τὸ, διότι οὐδὲν πρός σε.

CAP. V.

SIqua igitur menti violens incurrit imago,
Protinus erige te, dictoque hoc obvius ito:
"Quid tibi vis? Cur, Umbra levis, me ludere tentas?
"Non es, quod ſimulas. Deinde illis utere normis,
Quæcunque in promptu fuerint: Super omnia, normam
Hanc adhibe; Nempe, Hæc, rogites, ſita num tibi res ſit
In manibus, ſitve ex genere hoc, quod Te penes ipſum
Non eſt; Si non Te Penes eſt, haud Pertinet ad Te.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ϛ'.

Μέμνησο ὅτι ὀρέξεως μὲν ἐπαγγελία, τὸ ἐπιτυχεῖν ὧν ὀρέγῃ· ἐκκλίσεως δὲ ἐπαγγελία, τὸ μὴ ἐμπεσεῖν ἐκείνῳ ὃ ἐκκλίνεις. καὶ ὁ μὲν ὀρέξει ἀποτυγχάνων, ἀτυχής· ὁ δὲ ἐκκλίσει περιπίπτων, δυστυχής. ἂν μὲν οὖν μόνα ἐκκλίνῃς τὰ κατὰ φύσιν τῶν ἐπί σοι, ὑδενὶ ὧν ἐκκλίνεις περιπεσῇ. νόσον δ' ἂν ἐκκλίνῃς, ἢ θάνατον, ἢ πενίαν, δυστυχήσεις.

CAP. VI.

QUod fugis, id metuis; quod amas, cupis usq; potiri;
Utrinque infælix, seu, quem fugis, incidis hamo,
Seu dulci, quam spes tibi porrigit, excidis esca.
Hinc adeò fugias ea sola, ea sola recuses,
Quæ facilè amolirier, atque avertere fas est
Privâ ope, quæ porrò Rationi adversa repugnant:
Sic tibi, quod nolis, nunquam contingere possit.
Sin Febrim stolidus fugias, Mortemve, Famemve;
Ter miser & quater es: quot te infortunia lædent!
En! Dolor, æternæque aderunt fœdo agmine curæ.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ζ'.

Αρον οὖν τ ἔκκλισιν ἀπὸ πάντων τ ὐκ ἐφ' ἡμῖν, κ μετάθες ὅπὶ τὰ παρὰ φύσιν τ ἐφ' ἡμῖν· τὴν ὄρεξιν δὲ παντελῶς ὅπὶ ϝ παρόντος ἄνελε. ἄν τε γὰρ ὀρέγῃ τ ὐκ ἐφ' ἡμῖν τινος, ἀτυχεῖν ἀνάγκη· τ δ' ἐφ' ἡμῖν, ὅσον ὀρέγεσθαι καλόν ἀν, οὐδὲν οὐδέπω σοὶ πάρεστι. μόνῳ δὲ τῷ ὁρμᾶν κ ἀφορμᾶν χρῶ, κὐφως μὴ τοι, κ μὴ ὑπεξαιρέσεως, κ ἀνειμένως.

CAP. VII.

ATque adeò quæcunque tibi parere recuſant,

Tolle Metum ſuper his, Odiumque. At quid Me-
[tuam ergo,

Inquis. Scilicet hoc, proprio depellere Marte

Quod potes, & ratio non vult admittere recta.

Quid tandem Cupiam? Cupe nil; quin differ in annum

Omne catus Deſiderium: Nam, ſi petis hæc, quæ

Nos penes haud fuerint, nunquam potiere cupitis.

At ſaltem illa petam, fuerint quæ ſubdita Noſtro

Imperio. Illa quidem, fateor, cupiuntur honeſtè;

Non tamen idcirco Tibi tanta capeſſere fas eſt;

Nondum etenim huc ventum eſt: Tu ſenſim & leniter
[horſum

Tende, cupidinibus nec laxes fræna ſolutis.

ΚΕΦ. η'.

Ἐφ' ἑκάστου τῶν ψυχαγωγούντων, ἢ χρείαν παρεχόντων, ἢ τερπομένων, μέμνησο ἐπιλέγειν ὁποῖόν ἐστιν, ἀπὸ τῶν σμικροτάτων ἀρχόμενος. ἂν χύτρα τέργνις, ὅτι χύτρα τέργει· κατεαγείσης γὰρ αὐτῆς ἢ παραχθήσῃ. ἂν παιδίον σαυτῷ καταφιλῇς, ἢ γυναῖκα, ὅτι ἄνθρωπον καταφιλεῖς· ἀποθανόντος γὰρ αὐτοῦ οὐ ταραχθήσῃ.

CAP. VIII.

NUmquid Jucundum tibi valdè eſt? Utile numquid? Num tibi quid Charum? Tecum ſub pectore volvas, Indole quâ fuerit, quâ lege tibi id dederint Dii.

Atque adeò à Minimis capienda exordia rebus.

Fortè mihi dilecta, & multos commoda in uſus
Fictilis Olla domi eſt: Ego ſic mecum, Hæc mera teſta eſt,
Frangeturque levi ictu; at quid tum ego? numquid inani
Luctu tabeſcam? Puer eſt mihi & Uxor; Uterque
Mortalis; veniet Libitina atque auferet illos:
Hæc adeò præviſa mihi; Non prendar inermis,
Nec nova mî rerum facies, inopinave ſurget.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. θ'.

Ὅταν ἄφαθά τινος ἔργου μέλλῃς, ὑπομίμνησκε σεαυτὸν, ὁποῖόν ἐστι τὸ ἔργον. ἐὰν λουόμενος ἀπίῃς, προβαλε σεαυτῷ τὰ γινόμενα ἐν βαλανείῳ· τοὺς ἀπορραίνοντας, τοὺς ἐκχυνομένους, τοὺς λοιδορουντας, τοὺς κλέπτοντας· καὶ ὕπως ἀσφαλέστερον ἄψῃ τοῦ ἔργου, ἐὰν ὑπολέγῃς, ὅτι εὐθὺς λούσασθαι θέλω, καὶ τὴν ἐμαυτοῦ προαίρεσιν κατὰ φύσιν ἔχουσαν τηρῆσαι. καὶ ὡσαύτως ἐφ' ἑκάστου ἔργου. οὕτω γὰρ, ἄν τι πρὸς τὸ λούσασθαι γένηται ἐμποδὼν, πρόχειρον ἔσται, διότι οὐ τοῦτο ἤθελον μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐμαυτοῦ προαίρεσιν κατὰ φύσιν ἔχουσαν τηρῆσαι. οὐ τηρήσω δὲ, ἐὰν ἀγανακτῶ πρὸς τὰ γινόμενα.

CAP. IX.

QUicquamne aggrederis? fuerit quo de genere illud,
Diſpicias prudens, iterumque iterumque volutes.
Vis tibi membra Lavare? I nunc, pete balnea; quidni?
Antè tamen reputa, quas illic improba turbas
Plebs cieat; Perfundet enim madidum caput undâ
Hic tibi; at ille premens latus hinc urgebit & inde,
Detrudetque loco, raucâ & convitia voce

Fundet amarus; at alter notâ callidus arte
Subducet tunicam, aut ſoleas: Tamen inde perîcli
Nil erit, ipſe catus modò ſic tecum egeris antè;
Balnea adire libet; quin & defendere certum eſt
Fortis & ingenui partes; (pariterque age tecum,
Cui te cunque operi accinges;) Interque lavandum
Qui caſus te cunque premat, tibi demum ità fari
In promptu eſt, atque hoc curas componere dicto;
Membra Lavare quidem volui, ſed Membra Lavare
Non tantùm volui, verùm & Defendere Partes
Fortis & Ingenui, firmumque per omnia pectus
Servare: At fungar quî hoc munere, ſi, ſimul ac quid
Adverſi acciderit, damnive, ego protinus angar
Impatiens, mœſtuſque aures demittam ut aſellus?

ΚΕΦ. ι'.

Ταράσσ τοὺς ἀνθρώπους, ὐ τὰ πράγματα, ἀλλὰ τὰ περὶ τ πραγμάτων δόγματα. οἷ, θάνατος οὐδὲν δεινόν, ἐπεὶ καὶ Σωκράτ ἂν ἐφάνετο· ἀλλὰ τὸ δόγμα τὸ περὶ θανάτ, ὅτι δεινόν, ἐκεῖνο τὸ δεινόν ἐστιν. ὅταν οὖν ἐμποδιζώμεθα, ἢ ταραττώμεθα, μηδέποτε ἄλλ ἀιτιώμεθα, ἀλλ' ἑαυτ, τυτέστι τὰ ἑαυτ δόγματα. ἀπαιδεύτ ἔργον, τὸ ἄλλοις ἐγκαλεῖν, ἐφ' οἷς αὐτὸς πράσσ κακῶς· ἠρμένυ παιδεύεσθαι, τὸ ἑαυτῷ· πεπαιδευμένυ, τὸ μήτ' ἄλλῳ, μήτ' ἑαυτῷ.

CAP. X.

QUid gemis incaſsùm? cur vanas pectore curas
Uſq; foves? Certè haud tantos Res ipſa dolores
Accendit, ſed falſa animum tibi Dogmata turbant.

Mors tibi acerba videtur: at haud ita cenſuit olim
Inclytus ille Senex patriis damnatus Athenis:
Non te Mors igitur, verùm Tua Dogmata terrent.

Hinc adeò implicitus vinc'lis ſiquando teneris,
Turbatuſve hæres, Alios reprehendere noli;

Scilicet in Temet culpa eſt; Tua Dogmata damnes.

Nimirum hunc Stolidum Indoctumque ego jure vocabo,

Incuſat quicunque Alios, ſibi quòd malè cedat

Res Sua: Tyro recens porrò eſt, (namq; illum ego non-
[dum

Eſſe reor Sapientem) ultrò qui Se increpat: At quis,

Quis tandem verè Sapiens eſt? Qui neque culpæ

Quenquam alium inſimulat, neque Seſe crimine damnat.

ΚΕΦ. ια'.

ΕΠΙ μηδενὶ ἐπαρθῇς ἀλλοτρίῳ πεφυτερήματι. εἰ ὁ ἵππος ἐπαιρόμενος ἔλεγε ἂν, ὅτι, καλός εἰμι, οἰστὸν ἂν ἦν· σὺ δὲ ὅταν λέγῃς ἐπαιρόμενος, ὅτι ἵππον καλὸν ἔχω, ἴσθι ὅτι ἵππῳ ἀγαθῷ ἐπαίρῃ. τί οὖν ἐστι σόν; χρῆσις φαντασιῶν· ὥστ' ὅταν κατὰ χρῆσιν φαντασιῶν τὴν φύσιν ᾖς, τότε καὶ ἐπαρθήσῃ. τότε γὰρ ὅτι σῷ τινι ἀγαθῷ ἐπαρθήσῃ.

CAP. XI.

CUR tibi furtivos petis ambitioſus honores?

Cur adeò uſque tumes, nitidus quòd portat Equus
[Te?

An Tuus hic Honor eſt? Si fortè Equus ille ſuperbè

Exultet,

Exultet, quatiatque jubam, ſi calcibus auras
Verberet, atque altùm fremat, Haud me pulchrior alter
Eſt Equus, aſpice cervicem, caput, aſpice clunes;
Ferrem; Nempe equus eſt Bonus; haud fero, cùm Tibi [plaudis,
Quòd te Equus ille vehit; laus hinc tibi propria nulla eſt.
At quid deinde Meum eſt? Heus, dicam; Ita ſcilicet uti
Externis rebus, ratio ut tibi præcipit æqua;
Feceris hoc, exinde Vir es; jam ſuſpice dotes
Ipſe Tuas, meritis partam jam ſume coronam.

ΚΕΦ. ιϛ'.

Καθάπερ ἐν λιμένι, ϗ πλοίῳ καθορμισθέντος, ἂν ἐξέλθῃς ὑδρευσόμενος, ὁδοῦ μὲν πάρεργόν ἐστι, ϗ κοχλίδιον ἀναλέξασθαι, ἢ βολβάριον· πρὸς τούτοις δὲ δεῖ τὴν διάνοιαν ἐπὶ τὸ πλοῖον, ϗ συνεχῶς ἐπιστρέφεσθαι, μήποτε ὁ κυβερνήτης καλέσῃ· κἂν καλέσῃ, πάντα ἐκεῖνα ἀφιέναι, ἵνα μὴ δεδεμένος ἐμβληθῇς, ὡς τὰ πρόβατα· οὕτω ϗ ἐν τῷ βίῳ, ἐὰν δίδωται ἀντὶ βολβαρίου ϗ κοχλιδίου γυναικάριον ϗ παιδίον, οὐδὲν κωλύσει· ἐὰν δὲ ὁ κυβερνήτης καλέσῃ, πρόσχε ἐπὶ τὸ πλοῖον,

πλοῖον, ἀφεὶς ἐκεῖνα πάντα, μηδὲν ὀπίσω φέρομαι. ἐὰν δὲ γέρων ἦς, μηδὲ ἀπαλλαγῆς ποτε τοῦ πλοίου μακρὰν, μήποτε καλοῦντος ἐλλίπῃς.

CAP. XII.

NAvigium in curvo ſtat littore; languidus udam
Deſilis in terram Vector, dulceſque requiris
Æger aquas, obiterque ſimul per littora bulbos,
Et conchas fortaſſe legis, tereteſque lapillos.
At tu Navigii fueris memor uſque; relictam
Uſque animo puppim recolas, vocemque magiſtri
Expectes uſque attentus; ſignoque recepto,
Eia age, funde ſinu conchas, age projice bulbos,
Adque ratem propera, nè vinctus, more bidentûm,
Turpiter in cæcas navis trudare cavernas.
At quorſum hæc, rogitas: Quo tendit fabula? Bulbi
Si vice, vel Conchæ, tibi Filius aut datur Uxor,
Ah, cave te miſerum impediant: Nunc, nunc vocat altâ
Voce Gubernator; vade ocyùs; ocyùs, inquam,
Miſſis Filiolis, & Conjuge ponè relictâ,

Curre

Curre libens, neque reſpice. Quòd ſi tarda ſenectus
Inſtat & arida canities, cave tum malè ſanus
A puppi procul abſcedas, nè fortè vocantis
Haudquaquam veniat domini vox reddita ad aures,
Nec cæptum finire queas fauſto alite curſum.

ΚΕΦ. ιγ'.

Μὴ ζήτει τὰ γινόμενα γίνεσθαι ὡς θέλεις· ἀλλὰ θέλε γίνεσθαι τὰ γινόμενα ὡς γίνεται, καὶ εὖ ποιήσεις. νόσος, σώματός ἐστιν ἐμπόδιον· προαιρέσεως δὲ οὔ, ἐὰν μὴ αὐτὴ θέλῃ. χώλωσις, σκέλους ἐστὶν ἐμπόδιον, προαιρέσεως δὲ οὔ· καὶ τοῦτο ἐφ' ἑκάστου τῶν ἐμπιπτόντων ἐπίλεγε. εὑρήσεις γὰρ αὐτὸ ἄλλου τινὸς ἐμπόδιον, σὸν δὲ οὔ.

CAP. XIII.

NE verò, nè cuncta Tuo permittier optes
Arbitrio; ut fiunt, potiùs fieri omnia malis:
Hoc poteris pacto traducere leniter ævum.
Ingruit an Febris? Corpus ſolum invida lecto
Affigit, non Te; Menti quippe omnia conſtant
Integra;

Integra ; Propoſitum uſque tenes, ſat Pectora ſanus.
Claudus es ? officium Pes reſpuit ; haud tamen unà
Mens titubat, perditve alieno ex vulnere vires.
Sic reputa tecum, quæcunque tibi inciderit res ;
Inde ſcies Res ſæpè tuas turbarier, haud Te.

ΚΕΦ. ιδ'.

Ἐφ' ἑκάστου τῶν προσπιπτόντων, μέμνησο ὀπισθέφων ὅτι σεαυτὸν ζητεῖν, τίνα δύναμιν ἔχεις πρὸς τὴν χρῆσιν αὐτοῦ. ἐὰν καλὸν ἴδῃς, ἢ καλλιὼ, εὑρήσεις δύναμιν πρὸς ταῦτα ἐγκράτειαν. ἐὰν πόνον προσφέρηται, εὑρήσεις καρτερίαν. ἂν λοιδορία, εὑρήσεις ἀνεξικακίαν. καὶ οὕτως ἐθιζόμενόν σε οὐ συναρπάσουσιν αἱ φαντασίαι.

CAP. XIV.

ANte oculos quæcunque tuos ſe ſiſtat Imago,
Sollicitetque tibi mentem, tecum ipſe volutes,
Quod tibi jam incumbat munus, queis fidere poſſis
Viribus, aut queis te Sapientia muniat armis.

Pulchra

Pulchra venit coram Mulier, laſcivaque ridet
Neſcio quid blandum tenerumque; At, cui locus hic ſit
Virtuti, perquire; aderit Pudor ecce Satelles
Haud piger, infiduſve. Labor ſiquando fatigat
Te gravis, adjutrix vires Tolerantia præſtat.
Vellicat immeritum te plebs, & crimine falſo
Inſequitur? Stabilem firmat Patientia mentem.
Auxilium tibi nuſquam aberit. Si re ſuper omni
Sic agitas tecum prudens, atque hic tuus eſt mos;
Nulla animum ſpecies rapiet nova; ſed tibi conſtans
Uſque eris, & lenis fluet æquo tramite vita.

ΚΕΦ. ιέ.

Μηδέποτε ὅτι μισθενὸς εἴπῃς, ὅτι ἀπώλεσα αὐτό, ἀλλ' ὅτι ἀπέδωκα. τὸ παιδίον ἀπέθανεν; ἀπεδόθη. τὸ χωρίον ἀφῃρήθη; ὀκῶν γὰ τοῦτο ἀπεδόθη; ἀλλὰ κακὸς ὁ ἀφελόμενος. τί δέ σοι μέλει, διὰ τίνος σε ὁ δοὺς ἀπῄτησε; μέχρι δ' ἂν δίδῳ, ὡς ἀλλοτρίῳ αὐτῷ ἐπιμελοῦ, ὡς ξενοδοχεῖον ὁ κόσμος.

CAP. XV.

A Miſiſſe aliquid dicis te? Falleris, aio.
Nil ergo amiſi? Nil ſcilicet; Heus, bone; dicam
Quomodò Nil: Moritur Conjux, aut dulcis ephebus
Frater, parvulus aut pendens circum oſcula Natus;
Nonne iſtos Reddis? Sanè hercule. Forſan Agellus
Eripitur, patriique Lares, & Villa; negas te
Reddere & hæc, ſodes? Reddo, inquis; at eſt Nebulo, qui
Eripuit. Fateor; quid tum? quid diſtat, iniquus
Ille, æquuſve fuat? quid refert, albus, an ater
Sit, Tros, an Tyrius, per quem repetit Dominus res

Ipſe

Ipſe ſuas æquus? cur muſſas? Dum tamen harum
Ille uſum indulget, ſic utere, tanquam alienis,
Non propriis; ſic diſce frui, velut imbre viator
Aſperſus fruitur cauponâ, unctâve popinâ.

ΚΕΦ. ιϛ'.

Εἰ προκόψαι θέλεις, ἄφες τοὺς τοιούτους λογισμούς· ἐὰν ἀμελήσω τοῦ ἐμοῦ, οὐκ ἔξω ἀγαθοφάς· ἐὰν μὴ καλέσω τὸ παιδάριον, πονηρὸς ἔσομαι. κρεῖσσον γὰρ λιμῷ ἀποθανεῖν ἄλυπον καὶ ἄφοβον γενόμενον, ἢ ζῆν ἐν ἀφθόνοις ταραττόμενον· κρεῖττον δὲ τὸ παιδάριον κακὸν εἶναι, ἢ σε κακοδαίμονα.

CAP. XVI.

PRoficere uſque cupis? Crucient nè talia mentem;
Si neglecta mihi ſit res, decedere ſummâ
Siquid ego patiar, fuerit neque cura peculî,
Vivere quî potero? Puer eſt mihi; mox erit ille
Nequam; opus eſt Virgis, Fuſte eſt opus. O bone, temet
Cur adeò vexas? Eſto; Penuria victûs

Te premat, atque Fame pereas, vacuus modò curis
Dum pereas: Nempe hoc ſatius, quàm ut triſtitiâ uſque
Oppreſſum pleno ditet te Copia cornu.
Eſto; tibi fuerit Puer Improbus; Improbus Ille
In ſcelus omne ruat præceps, Te experte doloris:
Hoc ſatius, quàm perpetuo Te pectora luctu
Torqueri, & miſeram curis diſperdere vitam.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ιζ'.

Ἀρξαι τοιγαρῦν ἀπὸ τ μικρῶν. ἐχχεῖται τὸ ἐλάδιον; κλέπτε; οἰνάριον; ἐπίλεγε, ὅτι, τοσούτῳ πωλεῖ; ἀπάθεια, τοσούτῳ ἀταραξία· περίκα δὲ οὐδὲν φείλινε; ὅταν δὲ καλῇς τ παῖδα, ἐνθυμοῦ ὅτι δύνατ μὴ ὑπακοῦσαι· κ ὑπακούσας, μηδὲν ποιῆσαι ὧν θέλεις. κ γὰρ ἔτως ἔχω αὐτῷ καλῶς, ἵνα ἐπ' ἐκείνῳ ᾖ, τό σε ταράχθῆναι.

CAP. XVII.

PRima adeò in parvis fuerint tentamina rebus.

Siquis humi tibi fortè Oleum diffuderit, aut ſi

Abſtulerit Vinum, tacito ſub pectore volvas

Protinus hæc tecum, Tanti Patientia, tanti

Stat mentis tranquilla Quies; quid valdiùs optem?

Ecquid enim vænit pretio ſine? Jam Puero mî

Eſt opus; ille domi non eſt; ſin fortè fuiſſet,

Ceſſaret vecors: quid agam? num ringar ineptus?

Non Ego; nec Servum penes eſſe ſinam, ut mihi pectus

Torqueat ad libitum; res illi haud tàm benè cedet.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ιη'.

Εἰ προκόψαι θέλεις, ἐάσομενον ἕνεκα τοῦ ἐκτὸς ἄνως δόξαι, ἢ ἠλίθιος. μηδὲν βύλου δοκεῖν ἐπίστασθαι. κἂν δόξης ποσὶν εἶναί τις, ἀπίστει σεαυτῷ. ἴσθι γὰρ, ὅτι ῥᾴδιον, ἢ τὴν προαίρεσιν τὴν σεαυτοῦ κατὰ φύσιν ἔχουσαν φυλάξαι, ἢ τὰ ἐκτός· ἀλλὰ τὸ ἑτέρου ἐπιμελούμενον, τοῦ ἑτέρου ἀμελῆσαι, πᾶσα ἀνάγκη.

CAP. XVIII.

PRoficere uſque cupis? num vis contendere porrò?
Obdures animum, fatuuſque amenſque vocari
(Dum res externas temnis) patienter & æquâ
Mente feras; etiamque optes nil ſcire videri.
Sin te miretur, ſin laudet fortè popellus,
Ipſe tibi diffide, memor, quòd ſancta tueri
Munia naturæ, externis pariterque potiri
Rebus non adeò facile eſt; at, cùm tibi pectus
Occupat alter amor, certâ alter lege recedit.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ιθ'.

Ἂν θέλῃς τὰ τέκνα σου, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τοὺς φίλους σου πάντοτε ζῆν, ἠλίθιος εἶ· τὰ γὰρ μὴ ὄντα σοι θέλεις ὄντα σοι εἶναι, καὶ τὰ ἀλλότρια, σὰ εἶναι. οὕτω κἂν τὸν παῖδα θέλῃς μὴ ἁμαρτάνειν, μωρὸς εἶ· θέλεις γὰρ τὴν κακίαν μὴ εἶναι κακίαν, ἀλλ' ἄλλό τι. ἂν δὲ θέλῃς ὀρεγόμενος μὴ ἀποτυγχάνειν, τοῦτο δυνάσαι. τοῦτο οὖν ἄσκει, ὃ δυνάσαι.

CAP. XIX.

VIS nullus Natos caſus tibi, nullus Amicos
Auferat? innumeros vis Uxor vivat in annos?
Stultus es inſanuſque, cupis quia fata Deorum
Te penes eſſe, adeoque aliena negotia curas.
An cupis, ut nunquam peccet Puer improbus? eheu
Te miſerum, demens dum res mutare laboras,
Atque ipſam vitii naturam invertere tentas!
At nihil ergo petam? Nihil, inquis? Quin ego dicam;
Quod Potes Ipſe, Velis; nil ultrà; ſic tibi nunquam
Irrita vota cadent, nec Spe luderis inani.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. κ'.

Κυριος ἑκάστου ἐστὶν ὁ τοῦ ἐπ' ἐκείνῳ θελομένων, ἢ μὴ θελομένων, ἔχων τὴν ἐξουσίαν εἰς τὸ παρεμποιῆσαι, ἢ ἀφελέσθαι. ὅστις οὖν ἐλεύθερος εἶναι βούλεται, μήτε θελέτω τι, μήτε φοβείσθω τι τῶν ἐπ' ἄλλοις. εἰ δὲ μὴ, δουλεύειν ἀνάγκη.

CAP. XX.

ESTne hominum quisquam, data cui sit tanta potestas,
Invito ut tollat tibi dulcia, ponat amara,
Cùm volet? Hunc Dominumque tuum, Regemq; fateris.
Vis Liber fieri? Hâc unâ ratione catenas
Excuties, Ea sola velis, ea sola recuses,
Quæ proprii juris fuerint, obnoxia nulli.
Hoc nisi feceris, haud poterunt adamantina vinc'la
Solvere Prætores centum; rescindere nexas
Non valet Alcides, non Jupiter ipse catenas.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. κα'.

Μεμνησο, ὅτι, ὡς ἐν συμποσίῳ, δεῖ σε ἀναστρέφεσθαι. περιφερόμενον γάρ τι καὶ σε; ἐπὶ εἶναι τὴν χεῖρα, κοσμίως μετάλαβε. παρέρχεται; μὴ κάτεχε. οὔπω ἥκει; μὴ ὀπίσαλε πόρρω τὴν ὄρεξιν, ἀλλὰ περίμενε μέχρις ἂν γένηται καὶ σε. οὕτω πρὸς τέκνα, οὕτω πρὸς γυναῖκα, οὕτω πρὸς ἀρχάς, οὕτω πρὸς πλοῦτον· καὶ ἔσῃ ποτὲ ἄξιος τῶν θεῶν συμπότης. ἂν δὲ καὶ παρατιθέντων σοι μὴ λάβῃς, ἀλλ' ὑπερίδῃς, τότε οὐ μόνον συμπότης τῶν θεῶν ἔσῃ, ἀλλὰ καὶ συνάρχων. οὕτω γὰρ ποιῶν Διογένης καὶ Ἡράκλειτος, καὶ οἱ ὅμοιοι, ἀξίως θεῖοί τε ἦσαν, καὶ ἐλέγοντο.

CAP. XXI.

TE gerere in Vitâ ſimili ratione memento,
Quâ temet geris in Cænâ. Patinam puer ad te
Pertulit, exſtructaſque dapes? Aliquam inde pudenter
Partem ſume, nec ora nimis diſtenta perungas
Ruſticus. An nitidas lances, conditaque lautè
Fercula prætervecta vides? Avidam cave dextram
Uſquam protendas, cave volvas limus ocellos

Huc illuc cupidos. Nondum cibus advenit? At tu
Uſque ſede patiens, nec clames, Ocyùs aſſos
Pone, puer, piſces; Nemo conchylia? nemo
Oſtrea fert? nemo mullos? Inſane, quieſcas;
Nec puerum vexes, neque dentem in dente fatiges.

Hanc benè ſi teneas legem, hâc ratione modeſtus
Si te geſſeris ad Nummos, Famamque, & Honores,
Hâc ad Filiolos pariter, Sponſamque, Deorum
Mox conviva bonus fueris: Sin ſobrius iſta
Reſpueris oblata, Deus, Deus hinc eris; ipſe
Jupiter aſſurgit, ſolii & Te in parte reponit.
Arte hâc Diogenes, Heraclituſque, aliique
Porrò, culta quibus Sapientia priſca viris eſt,
Aſcendêre domos Superûm, & numerantur in Illis.

ΚΕΦ. κϛ΄.

Ὅταν κλαίοντα ἴδῃς τινὰ ἐν πένθει, ἢ ἀποδημοῦντος τέκνου, ἢ ἀπολωλεκότος τὰ ἑαυτοῦ, προσέχε, μή σε ἡ φαντασία συναρπάσῃ, ὡς ἐν κακοῖς ὄντος αὐτοῦ, τοῖς ἐκτός· ἀλλ' εὐθὺς διάκρινε πρὸς σεαυτόν, καὶ λέγε ἔσω προσχήμων, ὅτι τοῦτον θλίβει, οὐ τὸ συμβεβηκός, (ἄλλον γὰρ οὐ θλίβει) ἀλλὰ τὸ δόγμα τὸ περὶ τούτου. μέχρι μέντοι λόγου μὴ ὄκνει συμπαρεκφέρεσθαι αὐτῷ, κἂν ὕπως τύχῃ, συνεπιτενάξαι· πρόσεχε μέντοι, μὴ καὶ ἔσωθεν συνεπιτενάξῃς.

CAP. XXII.

NUmquis inexpletùm mæret, quòd trans mare curat
Filius, aut amens luxu bona patria perdat?

Tum cave, nè ſpecies magnorum inopina malorum
Te quoque tranſverſum rapiat, nè fallat imago
Tàm vani luctûs: Quin tu ſic diſpice tecum;
Non Res ipſa hominem, ſed tantùm Dogmata vexant;
Nam neque Res Aliis tantos facit iſta dolores.
Quin Sermone tenus ſocias miſcere querelas
Haud veto; ſed cave nè luctus tibi Pectora tangat,
Perſideatque ad vivum, imas penetretque medullas.

ΚΕΦ. κγ'.

ΜΕμνησο, ὅτι ὑποκριτὴς εἶ δράματος, οἵου ἂν θέλῃ ὁ διδάσκαλος· ἂν βραχύ, βραχέος· ἂν μακρόν, μακροῦ. ἂν πτωχὸν ὑποκρίνασθαί σε θέλῃ, ἵνα καὶ τοῦτον εὐφυῶς ὑποκείνῃ· ἂν χωλόν, ἂν ἄρχοντα, ἂν ἰδιώτην. σὸν γὰρ τοῦτ' ἔστι, τὸ δοθὲν ὑποκείνασθαι πρόσωπον καλῶς· ἐκλέξασθαι δ' αὐτό, ἄλλου.

CAP. XXIII.

NOS ſumus in ſcenâ; quin &, mandante Magiſtro,

Quiſque datas agimus partes: Sit longa, breviſve

Fabula, nil refert: Tyrio ſeu dives in oſtro

Incedam, pannis ſeu veler ſquallidus, imo

Prognatus populo, ſeu fracto crure, humerove,

In triviis rogitem æra; placet lex; hanc quoque bellè

Actor perſonam non inconcinnus ad imum

Uſque feram; Hoc, hoc nempe Meum eſt; at munia nobis

Didere, Partirique, Opus hoc & Cura Deorum eſt.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. κδ'.

Κοράξ ὅταν μὴ ἄϊσιον χράξῃ, μὴ σωαρπαζέτω σε ἡ φαντασία, ἀλλ' εὐθὺς διαίρει σεαυτῷ, καὶ λέγε, ὅτι τύπων ἐμοὶ οὐδὲν ὑπισημαίνεται, ἀλλ' ἢ τῷ σωματίῳ μου, ἢ τῷ κτησιδίῳ μου, ἢ τῷ δοξαρίῳ, ἢ τοῖς τέκνοις, ἢ τῇ γυναικί· ἐμοὶ δὲ πάντα αἴσια σημαίνει, ἐὰν ἐγὼ θέλω. ὅ, τι γὰρ ἂν τύπων ἀποβαίνῃ, ἐπ' ἐμοί ἐστιν ὠφελεῖσθαι ἀπ' αὐτοῦ.

CAP. XXIV.

EN! Cornix inviſa futuri nuncia damni
Neſcio quid ferale canit: Sed cur trepidas? cur
Palleſcis? quin ſume animos, & ſic age tecum;
Certè hinc nulla manent mala Me; Funduſve, Domuſve
Plectetur forſan, vel Conjux, Progenieſve,
Fama ſimul, Corpuſque meum: Tamen omnia fauſta
Sunt portenta Mihi, ſi ſtet modò certa Voluntas;
Nam quicunque adeò Caſus portenta ſequatur,
Me penes eſt hinc jucundos decerpere fructus.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. κε'.

ΑΝίκητος εἶναι θέλεις, ἐὰν εἰς μηδένα ἀγῶνα καταβαίνῃς, ὃν σὺ οὐκ ἔστιν ὅπου σοι νικῆσαι.

CAP. XXV.

VIS esse Invictus? Cupis in certamine nullo
Esse minor? Rem inventam habeo, effectamque [tibi do:
Scilicet in nullam descendas cautus arenam,
Contendas nusquam, tibi ni Victoria certa
In manibus sit: Habes, totâ quod mente petîsti.

ΚΕΦ. κϛ'.

ΟΡΑ μήποτε ἰδών τινα περιπώμενον, ἢ μεγαλοδυναμοῦμενον, ἢ ἄλλως εὐδοκιμοῦντα, μακαρίσῃς, ὑπὸ τὴν φαντασίας συναρπασθείς. ἐὰν γὰρ σὺ τοῖς ἐφ' ἡμῖν ἡ ὑσία τὸ ἀπαθὲς ᾖ, οὔτε ὁ φθόνος, οὔτε ζηλοτυπία χώραν ἕξει· σὺ δὲ αὐτὸς οὐ στρατηγὸς, οὐ στρώτανις, ἢ ὕπατος εἶναι θελήσῃς, ἀλλ' ἐλεύθερος. μία δὲ ὁδὸς πρὸς τοῦτο, καταφρόνησις τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν.

CAP.

CAP. XXVI.

PLebs ſiquem imperio decoret, trabeâve nitenti
Induat, atque ſecundâ ad cœlos efferat aurâ;
Si cenſu quis clarus equeſtri balnea, villas
Exſtruat, aut aret ampla paterni jugera fundi;
Tunc hominem cave divitiis vel honoribus auctum
Attonitus ſtupeas fatuè, dicáſve beatum,
Téque Hunc eſſe velis: quid enim? Si, quæ penes ipſum
Te fuerint, faciant ſerventque ea ſola beatum,
Cur tandem Invidiâ tibi pectus inaniter angis?
Æmula cur vanâ mens ambitione laborat?
Hinc adeò facilis ſiquis Deus, En, ego, dicat,
Jam faciam quod vis, magnarum Dux legionum
Seu fieri malis, ſeu Conſul, ſive Senator;
Tu ſuper his conſtans animi, & præſentibus aptus,
Nil horum indigeo, referes; Liberque, Potenſque
Uſque Mei vivam! ſatis eſt: Sic denique Liber
Evadam, res Externas ſi temnere diſcam.

KEΦ.

ΚΕΦ. κζ'.

ΜΕμνησο, ὅτι οὐχ ὁ λοιδορῶν ἢ τύπτων ὑβρίζει, ἀλλὰ τὸ δόγμα τὸ περὶ τούτων, ὡς ὑβριζόντων. ὅταν οὖν ἐρεθίσῃ σέ τις, ἴσθι ὅτι ἡ σὴ σε ὑπόληψις ἠρέθισε. τοιγαροῦν σὺ πρώτοις πειρῶ μὴ συναπάγεσθαι τῇ φαντασίᾳ. ἂν γὰρ ἅπαξ χρόνου κερδήσῃς καὶ δευτέρου, ῥᾷον κρατήσεις σεαυτοῦ.

CAP. XXVII.

AN mihi fuſte caput minuit quis? an unguibus atrox
Involat in malam? an colaphis convitia miſcet?
Non mihi Verba nocent, non Verbera; at omnia in auras
Caſſa abeunt, animus niſi me meus angit iniquus.
Cædit me? cædat: fundit convitia? fundat:
Non tamen hoc ideò potis eſt Me Lædere pacto;
Tum demum Lædar, cùm me læſum Ipſe Putâro.
Haud ſinam ad internas manent mihi ut iſta medullas
Probra, nec attonitus rerum novitate ciebor:
Proderit indulgere moram: Tum ſcilicet omnis
Ultrò animorum æſtus cadet, in ſeſéque reſidet.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. κη'.

Θάνατος, καὶ φυγὴ, καὶ πάντα τὰ δεινὰ φαινόμενα, πρὸ ὀφθαλμῶν ἔστω σοι καθ' ἡμέραν· μάλιστα δὲ πάντων ὁ θάνατος. καὶ οὐδὲν οὐδέποτε ταπεινὸν ἐνθυμηθήσῃ, οὔτε ἄγαν ἐπιθυμήσεις τινός.

CAP. XXVIII.

VIvere si rectè cupias, Mortem, atque Catenas,
Et mala dura Fugæ, verbo uno, quicquid Acerbi
Valdè humana cavet natura, atque acriter horret,
Assiduè ante oculos ponas: Super omnia Mortis
Vive memor, persæpè animo Mors certa recurset.
Exin nil parvum sapies; nil vile subibit
Mentem; nulla animum torquebit dira cupido.

ΚΕΦ. κθ'.

Φιλοσοφίας ἐπιθυμεῖς; παρασκεύαζε αὐτόθεν, ὡς καταγελασθησόμενος, ὡς καταμωκησομένων σε πολλῶν, ὡς ἐρόντων, ὅτι, ἄφνω φιλόσοφος ἡμῖν ἐπανελήλυθε, καὶ, πόθεν ἡμῖν αὕτη ἡ ὀφρύς; σὺ δὲ ὀφρῶν μὴ σχῇς· τὸ δὲ βελτίστων σοι φαινομένων ὕπως ἔχε, ὡς ὑπὸ θεοῦ τεταγμένος εἰς τοῦτο τὸ τάξιν. μέμνησο δὲ, ὅτι ἐὰν μὲν ἐμμείνῃς τοῖς αὐτοῖς, οἱ καταγελῶντές σε ὕστερον, ὕστερον θαυμάσονσιν· ἐὰν δὲ ἡττηθῇς αὐτῶν, διπλοῦν προσλήψῃ καταγέλωτα.

CAP. XXIX.

VIS verè Sapiens fieri? Poterisne cachinum,
Atque sales perferre indocti, & scommata, Vulgi?
Hirsutam hic vellit barbam; vultum ille, habitumque
Lascivus ridet, setas, atque hispida membra
Increpat, Unde tam acerbus ades? Tam torva repentè
Unde tibi frons est? At, si me audire velis tu,
Deme supercilium, nec turpiter hirtus & atrox
Appare: Verùm defendas gnaviter istas,

Quas

Quas ſuſcepiſti, partes; tueare locum, & ſtes
Immotus, quaſi te hâc Deus in ſtatione locâſſet.
Quòd ſi Virtutis fidus rigiduſque ſatelles
Fortiter uſque locum defendas, & tibi conſtes;
Qui modò te riſit, Populus venerabitur ultrò,
Ingenteſque tibi plaudens decernet honores:
Sin partes timidus mutâris transfuga; jam Bis
Præbebis riſum plebi, Bis fabula fies.

ΚΕΦ. λ'.

ΕΑΝ ποτέ σοι γένηται ἔξω γραφῶν, πρὸς τὸ βουληθῆναι ἀρέσαι τινὶ, ἴσθι ὅτι ἀπώλεσας τὸ ἔνσασιν. ἀρκοῦ οὖν σὶ παντὶ τῷ εἶ φιλόσοφος· εἰ δὲ καὶ δοκεῖν βούλει, τῷ εἶ σεαυτῷ φαίνου, καὶ ἱκανὸς ἔσῃ.

CAP. XXX.

EXtra Te numquid quæris? Cuiquámne placere
Optas? Lapſa manu arma; loco pulſuſque recedis.
Sis Bonus & Sapiens; Satis eſt; nihil amplius opta;
Sin ultrà cupias ſapienſque bonuſque Videri,
Scilicet is videare Tibi; jam Laudis abundè eſt.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. λα'.

Οὗτοί σε οἱ διαλογισμοὶ μὴ θλιβέτωσαν· ἄπορος ἐγὼ βιώσομαι, καὶ ἀοίκητος ἀδαμοῦ. Εἰ γὰρ ἡ ἀπορία κακόν ἐστι, καὶ δύνασαι σὺ κακῶν εἶναι δι' ἄλλου, καὶ μᾶλλον ἢ σὺ αἰτίων. μή τι οὖν τὸ σὸν ἔργον ἐστὶ τὸ ἀρχῆς τυχεῖν, ἢ παρελήφθην ἐφ' ἑστίασιν; ἀδαμῶς. πῶς οὖν ἔτι τοῦτ' ἔστιν ἀπορία; πῶς δὲ οὐδεὶς ἀδαμοῦ ἔσῃ, ὃν σὺ μόνοις εἶναί τινα δεῖ τοῖς ἀεί σοι, σὺ οἷς ἔξεστί σοι εἶναι πλείστου ἀξίῳ; ἀλλά σοι οἱ φίλοι ἀβοήθητοι ἔσονται. τί λέγεις τὸ ἀβοήθητοι; οὐχ ἕξουσι χρυσόν σοι ἀργύριον; οὐδὲ πολίτας Ρωμαίων αὐτοὺς ποιήσεις; τίς οὖν σοι εἶπεν, ὅτι ταῦτα τῶν ἐφ' ἡμῖν ἐστιν, οὐχὶ δὲ ἀλλότρια ἔργα; τίς δὲ δοῦναι δύναται ἑτέρῳ, ἃ μὴ ἔχει αὐτός; κτῆσαι οὖν, φασίν, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἔχωμεν. εἰ δύναμαι κτήσασθαι, τηρῶν ἐμαυτὸν αἰδήμονα, καὶ πιστόν, καὶ μεγαλόφρονα, δείκνυτε τὴν ὁδόν, καὶ κτήσομαι. εἰ δ' ἐμὲ ἀξιοῦτε τἀγαθὰ τὰ ἐμαυτοῦ ἀπολέσαι, ἵν' ὑμεῖς τὰ μὴ ἀγαθὰ χρείαν ποιήσησθε, ὁρᾶτε ὑμεῖς, πῶς ἄνισοί ἐστε, καὶ ἀγώμονες. τί δὲ καὶ βούλεσθε μᾶλλον; ἀργύριον, ἢ φίλον πιστὸν καὶ αἰδήμονα; εἰς τοῦτο οὖν μοι μᾶλλον συλλαμβάνετε, καὶ μὴ, δι' ὧν ἀποβαλῶ αὐτό, ταῦτά με χρήματα ἀξιοῦτε. ἀλλ' ἡ πατρίς, ὅσον ἐπ' ἐμοί, φησιν, ἀβοήθητος ἔσται. πάλιν, ποίαν καὶ ταύτην βοήθειαν; στοὰς οὐχ ἕξει χρυσᾶς σε, οὔτε βαλανεῖα;

λανεῖα; καὶ τί τοῦτο; οὐδὲ γὰρ ἐπιθήματα ἔχει ἀπὸ τῆς χαλκέας, ἀλλ' ὅπλα ἀπὸ τῆς σκυτέως· ἱκανὸν δὲ, ἐὰν ἕκαστος ἐκπληρώσῃ τὸ αὑτοῦ ἔργον. εἰ δὲ ἄλλον τινὰ αὐτῇ κατεσκεύαζες πολίτην πιστὸν καὶ αἰδήμονα, οὐδὲν ἂν αὐτὴν ὠφέλεις; ναί. οὐκοῦν οὐδὲ σὺ αὐτὸς ἀνωφελὴς ἂν εἴης αὐτῇ. τίνα οὖν, φησι, χώραν ἔξω σὺ τῇ πόλει; ἵνα ἂν δύνῃ, φυλάττων ἅμα τὴν πιστὸν καὶ αἰδήμονα. εἰ δ' ἐκείνην ὠφελεῖν βουλόμενος, ἀποβαλεῖς ταῦτα, τί ὄφελος ἂν αὐτῇ γένοιο, ἀναιδὴς καὶ ἄπιστος ἀποτελεσθείς;

CAP. XXXI.

NE verò hanc vanam foveas ſub pectore curam,
Heu! miſer in pretio non ſum, Sine nomine vi-
[vam
Obſcurus, totumque agitabo inglorius ævum;
Hos depone metus; Age, dic mihi, Túne ſecurim,
Tu faſces donare potes tibi, ebúrve curule?
An Temet penes eſt epulis accumbere Regum?
Non penes eſt, inquis. Quod te ergo dedecus urget?
Quæ te culpa premit? Quî tandem turpior illo
Evadis pacto? Vitio demùm id tibi vertit
Quiſquam hominum, immeritumq; alieno crimine damnat?

Annon

Annon in pretio es, dum Mens tibi conſcia recti
Plaudit, virtutis ſummo te in culmine ſiſtit,
Atque Suos, quoſcunque poteſt, tibi tradit honores?
Reſpondes forſan, Non poſſum vivere Amicis
Commodus, Haud opibus Fratrem, charoſque Propinquos
Eſt augere mihi, in cenſúmve referre Quiritûm.
Si tibi nil horum in manibus, nec munera apud Te
Sint ea, quî præſtes Illis? Verùm, agmine facto,
Cur non illa paras, clamant, ut copia nobis
Suppetat? Eia, pares. Ego nempe parabo libenter,
Si poſſim rectè, illæſum ſervare pudorem
Dummodò mî liceat, modò magnanimuſque bonuſque
Illa parare queam; Monſtrate viam, & ſequar ultrò;
Sin Mea prefundam Bona prodigus, ut coëmam quæ
Haud bona ſunt Vobis; pacto quò jam redit iſto
Res mihi? Stultus Ego magis, an Vos eſtis Iniqui?
Quid Nummus vobis ſi deſit? Habetis Amicum
Sincerum, fortemque, verecundumque; quid ultrà

Optandum

Optandum eſt? Utra res potior? Ferte ergo, precor, mî
Auxilium, bonus ut perſtem, & ſincerus ad imum;
At verò, ut cedam, ut virtutis caſtra relinquam
Transfuga, quis tandem verus ſuadebit amicus?
Succinit hinc alter, Charos, age, reſpice Cives,
Et Patriæ te tangat amor. Sed quid faciam vis?
Non per me latas (fateor) dat Porticus umbras,
Balnea nec condo; Non eſt, quòd multa loquamur;
Haud rectè Soleas aptat Faber, Armáve Sutor:
Quiſque ſuam demùm (ſatis eſt) exerceat artem.
Quid ſi fortè Alium civem gnavumque bonumque
Urbi ſufficiam, & claris virtutibus auctum
Educam, patriæque decus columenque futurum?
Ecquid erit pretii? numquid Patriæ utile faxo?
Utile nimirum faxis. Hinc quærere pergo;
Ipſe Ego ſi conſtans civis, ſi fidus amicus,
Si merear fortiſque verecunduſque vocari,
Nil ego tum patriæ proſum? Sed quis tibi in urbe

Eſt

Eſt Locus? Is locus eſt, ſalvâ virtute parare
Quem licet, incolumique fide: Sin fortè pudorem
Deſero, Virtutiſque viam, Vos, dicite, Cives,
Quî proſim patriæ malè fidus, turpis, & excors?

ΚΕΦ. λϚ'.

Προεπιμήθη σϒ τὶς σὲ ἐπιάσῃ, ἢ σὲ ϖϱοσαγορεύσῃ, ἢ σὲ τῷ παϱαληφθῆναι εἰς συμβουλίαν; εἰ μὲ ἀγαθὰ ταῦτά ἐϛι, χάϱειν σε δεῖ, ὅτι ἔτυχεν αὐτῶν ἐκεῖνος· εἰ δὲ κακὰ, μὴ ἄχθϒ, ὅτι σὺ αὐτῶν οὐκ ἔτυχες. μέμνησο δὲ ὅτι ϒ δύνασαι μὴ ταῦτα ποιῶν ϖϱὸς τὸ τυγχάνειν τ οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἐκείνων τ ἴσων ἀξιοῦσθαι. πῶς γὰϱ ἴσον ἔχειν δύναϛαι, ὁ μὴ φοιτῶν ὀπὶ θύϱας τινὸς, τῷ φοιτῶντι; ὁ μὴ παϱαπέμπων τῷ παϱαπέμποντι; ὁ μὴ ἐπαινῶν τῷ ἐπαινοῦντι; ἄδικος ἂν εἴη καὶ ἄπληϛος, εἰ μὴ ϖϱοϊέμενος ταῦτα, ἀνθ' ὧν ἐκεῖνα ϖϱοϲάϗεται, ϖϱοῖκα αὐτὰ βουλήσῃ λαμβάνειν. ἀλλὰ πόσϒ ϖϱοϲάϗοντ' εἰδάκϱυες; ὀβολοῦ, ἂν ὕϖω τύχῃ· ἂν οὖν τις ϖϱοϊέμενος τ ὀβολὸν, λάβῃ εἰδάκϱυας, σὺ δὲ μὴ ϖϱοϊέμενος μὴ λάβῃς, μὴ οἴϒ ἔλαττον ἔχειν ϒ λαβόντος· ὡς γὰϱ ἐκεῖνος ἔχει εἰδάκϱυας, ὕϖω σὺ τ ὀβολὸν, ὃν ϒκ ἔδωκας. τ αὐτὸν

δὴ τρόπον κἀνταῦθα· ὁ προσεκλήθης ἐφ' ἑστιάσιν τινα; ὁ γὰρ ἔδωκας τῷ καλοῦντι πόσου πωλεῖ τὸ δεῖπνον· ἐπάνω δ' αὐτὸ πωλεῖ, θεραπείας πωλεῖ. δός οὖν τὸ ἀφάρεσιν, εἰ σοι λυσιτελεῖ τὸ πωλούμενον· εἰ δὲ κἀκεῖνα θέλεις μὴ προῖεσθαι, καὶ ταῦτα λαμβάνειν, ἄπληστος εἶ, καὶ ἀβέλτερος. οὐδὲν οὖν ἔχεις ἀντὶ τοῦ δείπνου; ἔχεις μὲν οὖν· τὸ μὴ ἐπαινέσαι τοῦτον, ὃν οὐκ ἤθελες, τὸ μὴ ἀναχέσθαι αὐτοῦ ὅτι τὸ εἰσόδου.

CAP. XXXII.

SI tibi prælatus lecto potiore recumbit
Convivarum aliquis; ſiquem Rex fortè vocavit
Ad cænam, Te neglecto; ſi ſæpè ſalutat,
Conſiliis ſocium adjungit, jubet eſſe ſuorum
In numero; At verò Tu protinus, Hæc Bona ſi ſint,
Gratulor, exclames, bone Vir; ſi ſint Mala, nè tu
Demitte auriculas, mala quòd tibi præripit alter.
Illa quidem haud Tua ſunt; ſed quâ tamen illa parari
Lege queant, nôſti; Verùm niſi conditionem hanc
Præſtiteris, non illa tibi contingere poſſunt.
Nimirum tu Patroni non oſtia pulſas,

Non

Non illum laudas, lateri ejus non comes hæres;
Hæc faciunt Alii; ſed eoſdem ferre labores
Si dubitas, eadem cur præmia poſcis iniquus?
Nempe haud æquus eris, quin inſatiabilis uſque
Audieris meritò, ſi tanta capeſſere ſperes,
Nec pretium numeres: Age, nè te jam morer, audi,
Quò rem deducam; Quin tu, muliercula, quanti
Vendis Lactucas? Obolo. Venit alter, & illi
Dat pretium, tollitque herbas: Ergo miſerum me
Eſſe putas, hunc fælicem? cur? Nempe reportat
Hic Olus. Intereà mihi plaudo, Obolumque reporto.
Non te Rex hodiè vocat ad convivia; num Tu
Solviſti pretium? quin ſolvas ocyùs, in rem
Si tibi ſit; ſi non ſolvis, cur, peſſime, muſſas?
Nimirum Rex illa æquè venalia ponit,
Ac Caupo; Obſequio quid diſtat, an Ære parâris?
Nè Cænam ſperes, niſi ſit data Symbola. Verùm
Nil habeo infælix Cænæ vice. Falleris, inquam;

Non Regis faſtum toleras, non oſtia pulſas,

Non vacuam tumidis veſicam laudibus inflas.

ΚΕΦ. λγ'.

Το βούλημα τῆ φύσεως καταμαθεῖν ἐστιν ἐξ ὧν ὑ διαφερόμεθα πρὸς ἀλλήλους. οἷ, ὅταν ὑ γείτονος παιδάριον κατεάξῃ τὸ ποτήριον, ἢ ἄλλο τι, ταχέως ἐστιν εὐθὺς λέγειν, ὅτι τῶν γινομένων ἐστίν. ἴσθι ὖν, ὅτι, ὅταν κὴ τὸ σὸν κατεαγῇ, τοιοῦτον εἶναί σε δεῖ, οἱοῖον ὅταν κὴ τὸ ὑ ἄλλου κατεαγῇ. ὕτω μεταπίπτει κὴ ἐπὶ τὰ μείζονα. τέκνον ἄλλου τέθνηκεν, ἢ γυνή; ὑδεὶς ἐστιν ὃς οὐκ ἂν εἴποι, ὅτι ἀνθρώπινον. ἀλλ' ὅταν τὸ αὐτοῦ τινος ἀπόληται, εὐθὺς, οἴμοι, τάλας ἐγώ, βοᾷ. ἐχρῆν δὲ μεμνῆσθαι, τί πάσχομεν, περὶ ἄλλων αὐτὸ ἀκούσαντες.

CAP. XXXIII.

INtegra quid Natura velit, cognoſcere ſi vis,

Diſpice, gens humana quid uno dictitet ore;

Hæc rationis Vox, hæc neſcia fallere norma.

Utpote, Vicini cùm quis Vas fictile frangat

Servulus, ille inſtat dum flagro urgetque trementem

Inſultans,

Insultans, quid ni Tu frendenti & minitanti
Exclames, Compesce iram, Sæpè omnibus illud
Accidit, Hoc vivet figulus pacto atque valebit:
Quid ni hæc edicas sapiens? At, si Tua tandem
Fracta solo cadit olla, I, vir bone, porrige dextram;
Ut tibi vena salit? Sed, nè hæc jocularia tanquam
Ridens percurram, quæramus seria; Amici
Filiolus moritur si funere raptus acerbo,
Aut Uxor fæcunda & amabilis, Ille dolere
Insolabiliter; sed Tu, Quid, amice, dolori
Nequicquam indulges? Calcanda mihi & tibi lethi
Est via; Nos etiam (non est mora longa) sequemur:
Hæc rectè. Uxor adempta Tibi est, aut Filius? Eheu,
Me miserum, clamas: At verò respice, quo tu
Damna Aliena animo tuleris, quo pectore, & ore,
Et Tua fer sanus simili ratione modoque.

KEΦ.

ΚΕΦ. λδ'.

Ωσπερ σκοπὸς οὐκ ἔστι τὸ ἀποτυχεῖν ὃ πέφυκεν, οὕτως οὐδὲ κακῶν φύσις ἐν κόσμῳ γίνεται. εἷς μὲν τὸ σῶμά σου ἐπέτρεπέ τις τῷ ἀπαντήσαντι, ἠγανάκτεις ἄν· ὅτι δὲ σὺ τὴν γνώμην τὴν σεαυτοῦ ὑποπτέπεις τῷ τυχόντι, ἵνα, ἐὰν λοιδορήσηταί σοι, ταραχθῇ ἐκείνη, καὶ συγχυθῇ, οὐκ αἰσχύνῃ; τούτου ἕνεκα ἐφ' ἑκάστου ἔργου σκόπει τὰ καθηγούμενα καὶ τὰ ἀκόλουθα αὐτῷ, καὶ οὕτως ἔρχου ἐπ' αὐτό· εἰ δὲ μή, τὴν μὲν προφάσεως πρόθυμως ἕξεις, μηδὲν δὲ ἐξῆς ἐπιθυμημόν. ὕστερον δέ, ἀναφανέντων πιθανῶν αἰτίων, αὐαχωρήσῃ.

CAP. XXXIV.

VIX (ut opinor) erit quis tàm jaculator ineptus,
Consultò erret ut à metâ, & collimet in auras;
Nedum quid simile huic faciat Deus, & bona Mater
Natura; alma Malum nedum Natura creârit.
In medio sin quadrivio te fixerit olim
Quis nudum, ut possit plebecula fustibus atque
Cædere te flagris, nonne indigneris, amice?

Et

Et meritò: Verùm dic, ô bone, quî minùs ipſum
Te lædis, ſi, cùm vulgus convitia jactet,
Angeris, atque animum ignavè demittis inermem?
Nè verò tantum concede Quiritibus in te
Imperium, nec tam lepido plebs improba regno
Gaudeat: At, quodcunque agites, bis terque voluta,
Quid præeat, quid deinde ſequatur, & omnia cautus
Pende etiam atque etiam; hoc niſi fit, præclara minatus
Jactanter te operi accinges, at mox timidus ceu
Terga dabis miles, Thraſo demùm è Cæſare fies.

ΚΕΦ. λε'.

ΘΕλεις ὀλύμπια νικῆσαι; κἀγὼ νὴ τοὺς θεούς· καλὸν γάρ ἐστιν· ἀλλὰ σκόπει καὶ τὰ καθηγούμενα, καὶ τὰ ἀκόλουθα· καὶ οὕτως ἅπτου τοῦ ἔργου. δεῖ σ' εὐτακτεῖν, ἀναζωπυρεῖν, ἀπέχεσθαι παιδαρίων, γυμνάζεσθαι τοῖς ἀναγκαίοις, ἐν ὥρᾳ τεταγμένῃ, ἐν καύματι, ἐν ψύχει, μὴ ψυχρὸν πίνειν, μὴ οἶνον, ὡς ἔτυχεν· ἁπλῶς, ὡς ἰατρῷ παραδεδωκέναι σεαυτὸν τῷ ὑπηρέτῃ· εἶτα εἰς τὸν ἀγῶνα παρέρχεσθαι· ἔστι δ' ὅτε χεῖρα βλαβῆναι, σφυρὸν τρέψαι, πολλοῖς ἀφλοῖς καταπιεῖν· ἔστ' ὅτε καὶ μαστιγωθῆναι· καὶ μετὰ ταῦτα πάντα νικηθῆναι. ταῦτα ὑπομετρήσας, ἐὰν ἔτι θέλῃς, ἔρχου ἐπὶ τὸ ἀθλεῖν. εἰ δὲ μή, ὡς τὰ παιδία ἀναχωρήσῃ, ἃ νῦν μὲν παλαιστὰς παίζει, νῦν δὲ αὐλητάς, νῦν δὲ μονομάχους, εἶτα σαλπίζει, εἶτα τραγῳδεῖ· οὕτω καὶ σύ· νῦν μὲν ἀθλητής, νῦν δὲ μονομάχος, εἶτα ῥήτωρ, εἶτα φιλόσοφος· ὅλῃ δὲ τῇ ψυχῇ οὐδέν· ἀλλ' ὡς πίθηκος πᾶσαν θέαν, ἐὰν ἴδῃς, μιμῇ, καὶ ἄλλο ἐξ ἄλλου σοι ἀρέσκει. οὐ γὰρ μετὰ σκέψεως ἦλθες ἐπὶ τοῦτον, οὐδὲ θεωρήσας· ἀλλ' εἰκῇ καὶ χαύνην ψυχὴν ἐπιθυμίαν. οὕτω θεασάμενοί τινες φιλόσοφον, καὶ ἀκούσαντες οὕτω τινὸς λέγοντος, ὡς εὖ Σωκράτης λέγει! καὶ τίς οὕτω δύναται εἰπεῖν ὡς ἐκεῖνος; θέλουσι καὶ αὐτοὶ φιλοσοφεῖν.

CAP.

CAP. XXXV.

MAgna coronari vis numquid Olympia? quis non?
Herculè res bella eſt: quin tu priùs ipſe voluta
Tecum, ſi ſapias, quid pòſt, quid & antè, ferendum.
Imprimis non more tuo tibi vivere fas eſt,
Non tibi conſuetis dapibus tergere palatum
Athletæ licet, inviſam ſed rodere cœnam
Cogeris ingratis, nec non durum uſque laborem
Ad domini arbitrium certis renovare diebus,
Algere, inque vicem pariter ſudare paratus.
Nec ſedare ſitim gelidâ, laticémve Lyæi
Sumere fas, tibi cùm libitum eſt, ſed cùm libet illi,
Qui te curârit, Medici pro more, Magiſtro.
Mox adeò in pugnam deſcendis; péſve manúſve
Luxatur tibi fortè cadenti, pulvere fauces
Turpantur, denſamque abſorbes pronus arenam:
At tandem flagris cæſus, multóque peruſtus
Verbere ſperatam perdis poſt omnia palmam.

Quin age, certantûm quæ ſint incommoda, luſtres,
Et, ſi tantus amor pugnæ, ſi tanta cupido,
I pugil, atque unctæ fortis te accinge palæſtræ.
Sin temerè aggrederis, ſuſceptas, ô bone, partes
Depones citò, ludentum ritu puerorum
Mobilis; Hi fiunt Athletæ, deinde Tragœdi,
Et Gladiatores, Citharœdi, vel brevis horæ
Articulo: ſic Tu ventoſus nunc Sapiens, nunc
Aut Pugil, aut Gladiator eris; Sic Simius olim
Factitat hoc, illud, ſimul omnia tentat, ineptè
Sedulus, infectam repetitque & linquit opellam.
Sic, ſeu Pythagoram laudet quis, ſive Platonem,
Vulgus hiat, pluteum & libros tum comparat; eia,
Et Nos mox inter Sapientes fama reponet.

ΚΕΦ. λϛ'.

Ἄνθρωπε, πρῶτον ἐπίσκεψαι, ὁποῖόν ἐστι τὸ πρᾶγμα· εἶτα καὶ τὴν σεαυτοῦ φύσιν κατάμαθε, εἰ δύνασαι βαστάσαι. πένταθλος εἶ βούλει ἢ παλαιστής; ἴδε σαυτοῦ τοὺς βραχίονας, τοὺς μηρούς, καὶ ὀσφῦν κατάμαθε· ἄλλο γὰρ πρὸς ἄλλο πέφυκε. δοκεῖς, ὅτι ταῦτα ποιῶν, ὡσαύτως δύνασαι ἐσθίειν, ὡσαύτως πίνειν, ὁμοίως δυσαρεστεῖν; ἀγρυπνῆσαι δεῖ, πονῆσαι, ἀπὸ τῶν οἰκείων ἀπελθεῖν, ὑπὸ παιδαρίου καταφρονηθῆναι, ἐν παντὶ ἥττον ἔχειν, ἐν τιμῇ, ἐν ἀρχῇ, ἐν δίκῃ, ἐν πράγματί παντί. ταῦτα ἐπίσκεψαι, εἰ θέλεις ἀντικαταλλάξασθαι τύπων ἀπάθειαν, ἐλευθερίαν, ἀταραξίαν· εἰ δὲ μή, πρόσεχε, μὴ ὡς τὰ παιδία, νῦν φιλόσοφος, ὕστερον δὲ τελώνης, εἶτα ῥήτωρ, εἶτα ἐπίτροπος Καίσαρος γένῃ. ταῦτα γὰρ συμφωνεῖ. ἕνα σε δεῖ ἄνθρωπον, ἢ ἀγαθόν, ἢ κακὸν εἶναι· ἢ τὸ ἡγεμονικόν σε δεῖ ἐργάζεσθαι τὸ σαυτοῦ, ἢ τὰ ἐκτός· ἢ πρὸς τὰ ἔσω φιλοτεχνεῖν, ἢ τὰ ἔξω· τυτέστιν, ἢ φιλοσόφου τάξιν ἐπέχειν, ἢ ἰδιώτου.

CAP. XXXVI.

QUicquam opus ordiris? Quæ ſit res, quantaque, tecum
Volve, adeóque tuis fuerit num viribus æqua.

An Pila te juvat, aut Diſcus? num laude Palæſtræ

Inclareſcere vis, Jaculo famámve mereri?
Concute te; validíſne ſatis compagibus apta
Hærent membra tibi? femora, & crus, brachia, lumbi
Quid valeant, quæras, & ſedulus omnia luſtres;
Quippe alios alias Natura inſtruxit ad artes.
In votis Sapere eſt: Rogo deinde, Famemque Sitimque
An perferre potes, ventrique indicere bellum?
Tum noctes vigilare etiam, tolerare labores
Perpetuos, charæque arceri à conjugis ulnis,
Atque etiam præbere tuis ludibria ſervis?
Vivere divitiarum expers, exſors & honorum,
Inque foro, quamcunque intentes, perdere litem?
Ut tibi res ea viſa? placétne hæc conditio & lex?
An tanti libertatem, gratamque quietem,
Erectumque animum, pectuſque angore ſolutum
Vis emere? I cæptes iter, atque hoc omine pergas.
At nè te demùm retrahas, aliudque capeſſas,
Inde aliud, variuſque breves muteris in horas,

Ludens

Ludens ut Puer; is Sapiens erit, inde Coactor,
Rhetor item; Procurator mox Cæſaris exit.
Iſta ſibi diſconveniunt, diverſaque longè
Diſſiliunt, nullóque valent coaleſcere pacto:
Unus homo eſto, bonúſve, malúſve; eia, elige; utrum vis?
Inter utrumque locus non eſt: quin exere vires
Aut hìc, aut illìc; omnemque impende laborem
Aut Animo, aut Opibus; res Externæ tibi cordi
Sint, aut Internæ; quicquid demùm egeris, illud
Gnavus age; aut prorſus Sapere aude, aut Deſipe prorſus.

ΚΕΦ. λζ'.

ΤΑ καθήκοντα ὡς ἔπεσι παραμενετεῖται. πατήρ ἐστιν; ἐπιμελεῖσθαι, πάντων ἀνέχεσθαι λοιδορίας, πάροντος. ἀλλὰ πατὴρ κακός ἐστι. μή τι οὖν πρὸς ἀγαθὸν πατέρα φύσει οἰκειώσῃ; οὐκ. ἀλλὰ πρὸς πατέρα. ὁ ἀδελφὸς ἀδικεῖ; τήρει τοιγαροῦν τὸ πρᾶξιν τὸ σεαυτῦ πρὸς αὐτὸν, μηδὲ σκόπει τί ἐκεῖνος ποιεῖ, ἀλλὰ τί σοι ποιήσαντι κατὰ φύσιν ἡ σὴ ἕξει προαίρεσις.

ρεσις. σὲ γὰρ ἄλλος οὐ βλάψει, ἂν μὴ σὺ θέλῃς· τότε δὲ ἔσῃ βεβλαμμένος, ὅταν ἐπιπλήξῃς βλάπτεσθαι. οὕτως οὖν ἀπὸ τοῦ γείτονος, ἀπὸ τοῦ πολίτου, ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ, τὸ καθῆκον εὑρήσεις, ἐὰν τὰς σχέσεις ἐφιζῇς θεωρεῖν.

CAP. XXXVII.

QUO ſit amore Parens, quo Frater amandus, Amici,
Patria, Cognati, ſi tandem ſcire laboras;
Contemplare, gradu quo ſit tibi quiſque propinquus,
Quo junctus fuerit vinc'lo, quo deinde loco ſtet:
Hinc varia humanæ naſcuntur munera vitæ.
Anne domi Pater eſt? Tu ſis tutela ſenectæ, &
Cede ſeni patiens & commodus. At latus urit
Fuſte meum, vellitque aures cerebroſus, & acri
Bile tumens vappam forſan vocat & nebulonem;
Difficili & querulo cedendum? Imò hercule; quid ni?
Collige ſic, Non cuique Bonum natura patrem dat,
Sed Patrem. An probris urget te Frater iniquis?
Innectítne tibi fraudem? Delicta libenter
Condones ſtolido, & ſocialiter huic veniam des

Mitis

Mitis & urbanus. Vir at eſt Malus. Eſto ; quid ad rem ?
Tu cave ſis ſimilis ; quin fidus munia præſtes
Tu tua, nec cures porrò, quid fecerit Alter.
At me Læſit, ais. Vigilans Tibi Somnia fingis ;
Nam neque te Læſit, Potuit neque lædere, clamo :
Invito damnum non eſt inferre ; Nocebit
Nemo tibi, niſi Tute velis ; quin verte furorem
In Temet ; Tua fraus omnis ; tum denique damno
Multaris, Tibi cùm multarier Ipſe Videris.
His igitur ſi te formeſque regaſque elementis,
Si, quæ quiſque locus poſcat ſibi munia, nôris ;
Inde bonus Civis fies, & dulcis Amicus,
Vicini implebis ſic officium, atque Ducis, ſic
Reddes perſonæ benè convenientia cuique.

ΚΕΦ. λή.

ΤΗΣ περὶ τοὺς θεοὺς εὐσεβείας ἴσθι ὅτι τὸ κυριώτατόν ἐστιν, ὀρθὰς ὑπολήψεις περὶ αὐτῶν ἔχειν, ὡς ὄντων, καὶ διοικούντων τὰ ὅλα καλῶς καὶ δικαίως· καὶ σαυτὸν εἰς τοῦτο καθατεταχέναι, ὅ πείθεσθαι αὐτοῖς, καὶ εἴκειν ἐν πᾶσι τοῖς γινομένοις, καὶ ἀκολουθεῖν ἑκόντα, ὡς ὑπὸ τῆς ἀρίστης γνώμης ἐπιτελουμένοις. ὅταν γὰρ ἅπαξ μέμψῃ ποτὲ τοῖς θεοῖς, ἅπαξ ἐγκαλέσῃς ὡς ἀμελοῦσιν· ἄλλως τε τοῦτο οὐκ οἷόν τε γίνεσθαι, ἐὰν μὴ ἀποστῇς τοῦ οὐκ ἐφ' ἡμῖν, καὶ ἐν τοῖς ἐφ' ἡμῖν μόνοις θῇς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. ὡς, ἂν γέ τι ἐκείνων ὑπολάβῃς ἀγαθὸν ἢ κακόν, πᾶσα ἀνάγκη, ὅταν ἀποτυγχάνῃς ὧν θέλῃς, καὶ περιπίπτῃς οἷς μὴ θέλῃς, μέμφεσθαί σε καὶ μισεῖν τοὺς αἰτίους. πέφυκε γὰρ πᾶν τοῦτο ζῷον, τὰ μὲν βλαβερὰ φεύγειν καὶ τὰ αἴτια αὐτῶν, φεύγειν καὶ ἐκτρέπεσθαι· τὰ δὲ ὠφέλιμα, καὶ τὰ αἴτια αὐτῶν, μετιέναι καὶ θαυμάζειν. ἀμήχανον οὖν, βλάπτεσθαί τινα οἰόμενον, χαίρειν τῷ δοκοῦντι βλάπτειν· ὅθεν καὶ τὸ τῇ βλάβῃ χαίρειν ἀδικίαζον. ὅθεν καὶ πατὴρ υἱῷ λοιδορεῖται, ὅταν τῶν δοκούντων ἀγαθῶν εἶναι τῷ παιδὶ μὴ μεταδιδῷ. καὶ Πολυνείκει καὶ Ἐτεοκλέᾳ τοῦτο πολεμίους ἀλλήλοις ἐποίησε, τὸ ἀγαθὸν οἴεσθαι τὴν τυραννίδα. διὰ τοῦτο ὁ γεωργὸς λοιδορεῖ τοὺς θεούς, διὰ τοῦτο ὁ ναύτης, διὰ τοῦτο ὁ ἔμπορος,

ἔμπορος, διὰ τοῦτο ἀγαπᾷς καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα ἀπολλύτες. ὅπου γὰρ τὸ συμφέρον, ἐκεῖ καὶ τὸ εὐσεβές. ὥστε ὅστις ἐπιμελεῖται τοῦ ὀρέγεσθαι ὡς δεῖ, καὶ τοῦ ἐκκλίνειν, ἐν τῷ αὐτῷ καὶ τὸ εὐσεβείας ἐπιμελεῖται. ἀπέχδειν δὲ, καὶ φύειν, καὶ ἀπάρχεσθαι καὶ τὰ πάτρια, ἑκάστοις προσήκει, καθαρῶς, καὶ μὴ ἐπισεσυρμένως, μηδὲ ἀμελῶς, μηδὲ γλίσχρως, μηδὲ ὑπὲρ δύναμιν.

CAP. XXXVIII.

EST tibi Relligionis amor? Cultórne Deorum
Sincerus fies? Menti hoc, ſuper omnia, fixum
Inſideat, ſtabili peragunt quòd numine cunctas
Res ſuperi, atque æquâ mortales lege gubernant.
Fata igitur quocunque trahant te, lætus ovanſque
I propera, jam ſponte ſequax; En, te vocat author
Jupiter; en, ducit Ratio & Sapientia Divûm.
Parce adeò incuſare Deos, neque funde querelas,
Tanquam cura Tui Superos non ulla teneret.
Hoc tamen ut perſtes animo, tibi protinùs illud
Tolle memor dictum, A Tete omnia tum Bona oriri,
Tum Mala. Sin aliunde petas rem credulus ullam;

Mox ubi fluxa cadet tibi Spes, vanique Dolores
Torquebunt animum, tunc falso crimine Divos
Incipies premere, atque odium exercere nefandum.
Nec mirum hoc adeò est; quippe illud cuiq; animantûm
Insevit Natura parens, ut, quicquid obest, id
Irati fugiant, & ament, quod profore credunt.
Qui se cunque igitur lædi putat, ille profectò
Non poterit gaudere malis, causíve malorum.
Fervidus hinc Patri Juvenis convitia fundit,
Et fremit indignans, plenâ quòd promere cistâ
Æra senex renuit, suavem præstantia vitam.
Necnon Thebanos fratres discordia vexat
Effera, dum solos fælices ducit uterque,
Purpura quos decorat, sceptrique insigne superbi.
Quinetiam Nautæ pariter, pariterque Coloni,
His quia sternit hyems segetes, navem obruit illis,
Oderunt Divos, atque altâ voce lacessunt.
Factitat hoc passim Plebs cætera, seu Pueris, seu

Con-

Conjugibus fuerint orbati : Id ſcilicet unum
Quiſque colit, ſibi quod prodeſt. Quò pertinet, inquis,
Sermo hic ? Nempe illuc tandem ; Vis numina cultu
Sincero dignari, animo & venerarier æquo ?
Externi nequid timeas, ponaſque ſolutis
Fræna cupidinibus, certóque has limite claudas.
Nec minùs intereà patrio bona numina ritu
Sedulus uſque cole, & Superis ſolennia dona
Caſtâ redde manu : Sive aras imbuat agnus,
Seu forſan taurus ; ſeu dulcia munera Bacchi
Miſta favis libes ; ſine ſordibus omnia lætus
Præſta ; & nota tuæ tibi ſit menſura crumenæ ;
Nec parcus nimiùm, nimiùm neque prodigus eſto.

ΚΕΦ. λθ'.

ΟΤΑΝ μαντικῆ τινὶ προσίῃς, μέμνησο, ὅτι τί μὲλλον ἀποβήσεται οὐκ οἶδας· ἀλλὰ ἥκεις ὡς ἀπὸ τοῦ μάντεως αὐτὸ πευσόμενος. ὁποῖον δέ τι ὄφελος, ἐλήλυθας εἰδώς, εἴπερ εἶ φιλόσοφος. εἰ γὰρ ἔστι τι τῶν οὐκ

ἐφ' ἡμῖν, πᾶσα ἀνάγκη μήτε ἀγαθὸν αὐτὸ εἶ), μήτε κακόν. μὴ φέρε οὖν πρὸς τ' μάντιν ὄρεξιν, ἢ ἔκκλισιν, μηδὲ τρέμων αὐτῷ προσῇ, ἀλλὰ διεγνωκὼς, ὅτι πᾶν τὸ ἀποβησόμενον, ἀδιάφορόν, καὶ οὐδέν πρός σε, ὁποῖον ἂν ᾖ. (ἔσται γὰρ αὐτῷ χρήσασθαι καλῶς, καὶ τοῦτο οὐδεὶς κωλύσει.) θαῤῥῶν οὖν, ὡς ὀπὶ συμβούλοις ἔρχου τοὺς θεούς. καὶ λοιπὸν, ὅταν τί σοι συμβουλεύσῃ, μέμνησο, τίνας συμβούλους παρέλαβες, καὶ τίνων παρακούσῃς ἀπειθήσας. ἔρχου δὲ ὀπὶ τὸ μαντεύεσθαι, καθάπερ ἠξίου Σωκράτης, ἐφ' ὧν ἡ πᾶσα σκέψις τ' ἀναφορὰν εἰς τὸ ἔκβασιν ἔχει. καὶ οὔτε ἐκ λόγου, οὔτε ἐκ τέχνης τινὸς ἄλλης ἀφορμὴ δίδονται πρὸς τὸ σωιδεῖν τὸ προκείμενον. ὥστε, ὅταν δέῃ συγκινδυνεῦσαι φίλῳ, ἢ πατρίδι, μὴ μαντεύεσθαι, εἰ συγκινδυνευτέον. καὶ γὰρ ἂν προσείπῃ σοι ὁ μάντις, φανῶλα γεγονέναι τὰ ἱερά, δῆλον ὅτι ὁ θάνατος σημαίνει, ἢ πήρωσις μέρους τ' σώματος, ἢ φυγή. ἀλλ' ἔνι λόγος, καὶ σοὶ τούτοις παίσασθαι, τῷ φίλῳ καὶ πατρίδι συγκινδυνεύειν. τοιγαροῦν τῷ μείζονι μάντει πρόσεχε τῷ Πυθίῳ, ὃς ἐξέβαλε τ' ναῦν τ' ἀ βοηθήσαντα ἀναμαρτημόνῳ τῷ φίλῳ.

CAP.

CAP. XXXIX.

AD Vatem forſan, vel ſancta Oracula Divûm
Si conſultor eas, neſcis tu nempe negotî
Quis demùm eventus fuerit; tamen intereà ſcis,
(Si rectè ſapias) qualis, cujuſque coloris
Res ſit, téne Penes fuerit Supráve locata.
Si non te Penes eſt, mitte omnem pectore curam;
Non erit iſta Bonis res annumeranda, Maliſve.
Re ſuper hâc jam pelle metum, pelle æquus amorem,
Nec tende ad ſacram trepidans & pallidus aram.
Quis metus eſt? inquam: cùm lanx tibi pendeat uſque
Æqua bonumque malumque inter; cùm, utcunque cadat [ſors,
Te curante, queat vitæ ſervire beatæ,
Nec quiſquam valeat tua commoda tanta morari.
Audacter venias tandem ad delubra, velut ſi
Conſilium à fidis peteres incertus amicis.
Sin Superi reſponſa dabunt, monitoribus illis
Utere fidenter, neque deſpice fata Deorum.

Quid

Quid demùm Ille Anyti reus egit? Siquid ei olim
In vitâ occurrit dubium, atque à luce remotum,
Naturâ duce quod nequiit, necdum arte magiſtrâ
Eruere è tenebris, & apertas fundere in auras;
Oravit Divos, ut clarum attollere lumen,
Et caligantem vellent diſpellere nubem.
Defenſore caret ſin Patria, ſeu quis Amicus,
Vatibus haud opus eſt ullis, jam cedat aruſpex,
Ipſe Animus recti dum conſtat idoneus author.
Sed prohibet Vates, atque exta infauſta juvencæ
Ultrò aperit, Mortemque mihi, Exiliúmve minatur,
Et propriâ ſecurum in pelle quieſcere ſuadet.
Quid tibi Mens? Annon Patriæ auxiliarier æquum eſt?
Non pro Ariſque Fociſque adeunda pericula cenſes?
Siſte parum, &, Pythius quid quondam fecerit, audi.
Neſcio quis ſacram huic fortè improbus intrat in ædem,
Qui periturum olim ſub cultro liquit amicum;
Continuò exardet Deus, & fugat inde trementem

Uſque

Uſque premens; dextrà colaphis caput atque ſiniſtrà
Contundit, nebulonem animo indignatus inertem.

ΚΕΦ. μ'.

ΤΑξον πνὰ ἤδη χαρακτῆρα σαυτῷ, καὶ τύπον, ὃν φυλάξῃς ὅπῃ τε σαυτοῦ ὢν, καὶ ἀνθρώποις ὁτυγχάνων.

CAP. XL.

QUO demùm formanda modo ſit vita, revolve
Sedulus, atque tibi perſonam delige certam,
Quam ſervare velis conſtanter, & uſque tueri,
Seu verſere foris, proprio lare ſive quieſcas.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. μα'.

ΚΑΙ σιωπὴ τὸ πολὺ ἔστω, ἢ λαλείσθω ταὶ ἀναγκαῖα, καὶ δι' ὀλίγων. σπανίως δέ ποτε, χωρῶ παρακολουθοῦντος, ὅτι τὸ λέγειν τι οὐκ ὀμνυμι· ἀλλὰ σοὶ σόδενὸς τῶν τυχόντων· μὴ σοὶ μονομάχων, μηδὲ ἱπποδρομιῶν, μὴ σοὶ ἀθλητῶν, μὴ σοὶ βρωμάτων, ἢ ποσμάτων, τῶν ἐκασταχοῦ λεγομένων· μάλιστα δέ, μὴ σοὶ ἀνθρώπων, ψέγοντες, ἢ ἐπαινοῦντες, ἢ συγκρίνοντες.

CAP. XLI.

IMprimis ſacri fuerit tibi cura ſilentî
Maxima; nec profer, niſi quæ proferre neceſſe eſt;
Atque ea perpaucis: rarò autem, & tempore dextro,
Protrahe ſermonem, & plenæ da vela loquelæ.
Tum quoque de ludis verbum Circenſibus unum
Nè facias, pugilúmve levis certamina narres.
Sed neque de potúque cibiſque age; (Nempe Popellum
Hæ curæ exercent;) Hominum ſuper omnia vitas
Et vitia exagitare vetabo, & ſplendida ineptum
Facta efferre; nec inter ſe committe viciſſim
In trutinâ cives, Minor Hic Illo, Alter Utroque.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. μϚ'.

ΑΝ μὴ οὖν οἷός τε ἦς, μέταγε τοῖς σοῖς λόγοις τοὺς τ' συνόντων ὅπῃ τὸ πρόσπικον· εἰ δὲ σὺ ἀλλοφύλοις ἀπολειφθεὶς τύχοις, σιώπα.

CAP. XLII.

O Factum benè! Nugantes ſiquando ſodales
Allicis in frugem præclaro callidus aſtu,
Leniter & flectens poſt te trahis uſque ſequaces,
Donec eò poteris ſermonis ducere curſum,
Unde ſeges valeat Virtuti uberrima naſci.
Sin grex circumſtet Populi, pecus atque profanum,
Artibus his nuſquam locus eſt; Cede ergò pudenter,
Et ſine ſermonis lutulentum currere rivum.

ΚΕΦ. μγ'. μδ'.

ΓΕλως μὴ πολὺς ἔστω, μηδὲ ἐπὶ πολλοῖς, μηδὲ ἀνειμένος.

μδ'. Ορκον παραίτησαι, εἰ μὴ οἷόν τε, εἰς ἅπαν· εἰ δὲ μή, ἐκ τῶν ἐνόντων.

CAP. XLIII. XLIV.

INtempestivis etiam indulgere cachinnis,

Pulmonemque agitare joco, & diducere rictum

XLIV. Te veto. Nec crebro libeat te obstringere jure-

Jurando, & testes nugarum arcessere Divos.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. με'.

Ἐσπάσῃς τὰς ἔξω καὶ ἰδιωτικὰς ἀμαχφύα. ἐὰν δέ ποτε γένῃ καιρὸς, ὡς τετάλθω σοι ἡ θεσσοχή, μή ποτε ἄρα ἐκπορρόῃς εἰς ἰδιωτισμόν. ἴαθι γὰρ, ὅτι, ἐὰν ὁ ἑταῖρος ἢ μεμολυσμένος, καὶ τὸ σωματεῖόμενον αὐτῷ μολύνεσθαι ἀνάγκη, κἂν αὐτὸς ὢν τύχῃ καθαρός.

CAP. XLV.

INdocti vites etiam convivia vulgi;

Quòd si fortè tamen tuleris, si fortè pedem illuc,

O cave jam admonitus, vigili & circumspice curâ,

Nè labem tibi Plebs, ut Pix tractata, remittat.

ΚΕΦ. μϛ'.

Τὰ πρὸς τὸ σῶμα μέχρι τῆς χρείας ψυχῆς παραλαμβάνειν, οἷς, πρόφασις, πόμα, ἀμπεχόνῃ, οἰκίαν, οἰκετίαν. τὸ δὲ πρὸς δόξαν, ἢ πρυφῇ, ἅπαν πρόχαφε.

CAP. XLVI.

QUÆ ſpectant Corpus, tenus hâc erit omnibus uti,
Commoda quà fuerint Menti; Menti omnia fidè
Ancillentur, ad hanc tendant ſimul omnia metam.
Hâc aptet prudens normâ tunicam tibi ſartor,
Hâc ſoleas ſutor lege; hæc menſura bibendi,
Hæc ſit edendi etiam; huc gnarus collimet acutùm
Et ferri faber, & ligni; hic modus ædibus, hic ſit
Porticibus; ſtatuat numerum hæc quoque regula ſervis.
Nil horum ad luxum referas, famámve; nec unum
Quantumvis curtum phaleris impende trientem.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. μζ'.

ΠΕΡΙ ἀφροδίσια εἰς δύναμιν πρὸ γάμου καθαρευτέον· ἀπομνύω δὲ, ὡς νόμιμόν ἐστι, μεταληπτέον. μὴ μέντοι ἐπαχθὴς γίνου τοῖς ζῶσι μηδὲ ἐλεγκτικός· μηδὲ πολλαχοῦ τὸ, ὅτι αὐτὸς ἂν ζῇς, διάφερε.

CAP. XLVII.

GAudia nec Veneris, niſi quæ tibi caſta miniſtrat
Sanctus Hymen, nôris; Matronis, Virginibuſque
Te ſaltem abſtineas, ſolâque in Laïde pecces.
Nè tamen inſectere alios, neque turpia cenſor
Facta notes, ſpurcíſve intentes crimina mæchis,
Nec tete Hippolytum jactes, aut Bellerophontem.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. μη'.

ΕΑΝ τίς σοι ἀπαγγείλῃ, ὅτι ὁ δεῖνά σε κακῶς λέγει, μὴ ἀπολογῶ πρὸς τὰ λεχθέντα· ἀλλ' ἀποκρίνου, ὅτι, ἠγνόει γὰρ τὰ ἄλλα προσόντα μοι κακά, ἐπεὶ οὐκ ἂν ταῦτα μόνα ἔλεγεν.

CAP. XLVIII.

QUID de te blaterent alii, si narrat in aurem
Quis tibi sedulus, & fidè maledicta recensèt,
Nè tu sollicitus temet purgare labores,
Nec famæ aspersam cures detergere labem;
At leviter ridens, Benè habet res, subjice; Fælix
Nonne Ego sum, mea quòd lateant hos Cætera cæcos
Crimina? quippe aliàs non certè Hæc sola notâssent;
Omnia nudâssent Vitia, in lucemque tulissent.

ΚΕΦ. μθ'.

ΕΙΣ τὰ θέατρα τὸ πολὺ παιέναι οὐκ ἀναγκαῖον. εἰ δέ ποτε καιρὸς εἴη, μηδενὶ ἀπουδάζων φαίνου, ἢ σεαυτῷ· τοιούτοις, θέλε γίνεσθαι μόνα τὰ γινόμενα, καὶ νικᾶν μόνον τὸν νικῶντα· οὕτω γὰρ οὐκ ἐμποδισθήσῃ. βοῆς δὲ, καὶ ὅταν ἐπιγελᾶν τινι, ἢ ἐπὶ πολὺ ἐπικινεῖσθαι, παντελῶς ἀπέχου. καὶ μὴν τὸ ἀπαλλαγῆναι, μὴ πολλὰ ὠεὶ τῶν γενομένων ἀφαλέγου, ὅσα μὴ φέρει ὠφελὸς τὴν ἐπανόρθωσιν· ἐμφαίνει γὰρ οὐκ ὀλίγον τοιοῦτον, ὅτι ἐθαύμασας τὴν θέαν.

CAP. XLIX.

QUod ſupereſt, ſpiſſi neque ludos ſæpè theatri
Quæras, nec vacuam teneant ſpectacula mentem:
At ſiquando adeò tulerit res, (nam neque cenſor
Durus ego fuero) ſiquando evenerit olim,
His quoque ut interſis, hoc tantùm poſtulo, ut unum
Te attentus ſpectes, in Te mens hæreat uno.
Iſto nempe velis fieri illìc omnia more,
Quo fiunt; illum Victorem incedere malis
Qui victor fuerit; (Non ullæ ſic tibi mentem

Impe-

Impedient curæ;) Sed nec riſu fremitúque
Inſtes, aut miſerum rumpas clamore theatrum.
Nec repetita ex integro ſpectacula promas
Ipſe domi apponens ſociis cuncta ordine ab ovo ad
Mala; Pugil melior quis ſit, truculentior Urſus
Pugnet uter, potiórve Leo venabula frangat:
Nugas mitte leves; (neque enim ſapientior hilo,
Cultior aut fuerit tibi mens;) linque iſta popello
Gaudia, nec ſtudio captus videaris inani.

ΚΕΦ. ν'.

ΕΙΣ ἀκροάσεις πινῶν μὴ ἤκε, μηδὲ ῥᾳδίως πάρειθι· παριὼν δὲ, τὸ σεμνὸν, καὶ εὐσταθὲς, καὶ ἅμα ἀνεπαχθὲς φύλαττε.

CAP. L.

ET recitatores cautè vitare Poëtas
Cura tibi fuerit: Saltem ſubſellia plauſu
Nè frangas; nedum miſeri famam attere Vatis.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. να'.

ΟΤΑΝ πνὶ μέλλεις συμβάλλειν, ϗ μάλιστα τ' ὰν ὑπερεχῆ δοκούντων, προβαλε σαυτῷ, τί ἂν ἐποίησεν ὰν τούτῳ Σωκράτης, ἢ Ζήνων· ϗ οὐκ ἀπορήσεις τοῦ χρήσασθαι προσηκόντως τῷ ἐμπεσόντι.

CAP. LI.

CUM quocunque Viro fueris venturus in unum,
(Præsertim si fama hominis, nomenque, decusque
Claruerit,) prudens multò tecum antè volutes,
Quid Zeno faceret, quid jam sapientia dia
Socratis, hoc positus si fortè loco esset utervis.
Tum perge intrepidus; nullus manet inde pericli
Erroríve metus; sed enim, ductoribus illis,
Omnia perfectum expedies benè gnarus ad unguem.

ΚΕΦ. νϚ'.

ΟΤΑΝ φοιτᾷς πρός τινα τῶν μέγα δυναμένων προσβαλλε, ὅπ ὐχ εὑρήσεις αὐτὸν ἔνδον, ὅπ ἀπεκλείσθη, ὅπ ἐκπιαχθήσονταί σοι αἱ θύραι, ὅπ ὐ φροντιεῖ σῦ· κἂν σὺ τούτοις ἐλθεῖν καθήκῃ, φέρε τὰ γινόμενα, κ μηδέποτε εἴπῃς αὐτὸς πρὸς σεαυτὸν, ὅπ ὐκ ἐῶ τοσοῦτον. ἰδιωτικὸν γδ, κ ἀλλοτριωμένου πρὸς τὰ ἐκτός.

CAP. LII.

TUM quoque, cùm ſupplex venerandi ad limina [Regis
Tendis iter, prodeſt animo hos præſumere caſus:

Exiit Ille foràs dudum; aut intentus agit res
Fortè domi clauſus; quin hinc atque inde procaces
Cum fremitu inſtabunt Servi, adverſiſque abigent me
Imbellem obnixi foribus: Sin fortè beatus
Vix coràm advenio; quid Rex? Rex fronte ſedebit
Rugoſâ, naſóve inopem ſuſpendet adunco.
Ut ſe habeat res iſta, vides; Vis pergere? perge;
Atque omnes perfer conſtanti pectore caſus.

At

At nè te pòſt incuſes, fruſtráque laborem
Suſceptum doleas, ſortémve queraris iniquam;
Id Populus faciat; Sapientem haud Talia tangunt.

ΚΕΦ. νγ'.

ΕΝ ταῖς ὁμιλίαις ἀπέχου τὸ πινὰ τῶν ἑαυτῷ ἔργων ἢ κινδύνων ὅτι πολὺ χὴ ἀμέτρως μεμνῆσθαι. ὃ γὰρ ὡς σοὶ ἡδύ ἐστι τὸ τῶν σῶν κινδύνων μεμνῆσθαι, οὕτω χὴ τοῖς ἄλλοις ἡδύ ἐστι τὸ τὰ σοι συμβεβηκότα ἀκούειν.

CAP. LIII.

SED neque res memorare tuas ex ordine geſtas,
Nec, quibus ereptus, terrâve marîve, peric'lis,
Quid tuleris belli atque domi, narrare labora.
Dulce eſt præteritos, inquis, percurrere caſus.
Dulce quidem eſt iterare Tibi; Mî audire Moleſtum.

ΚΕΦ. νδ'.

Απέχω δὲ καὶ τὸ γέλωτα κινεῖν. ὀλισθηρὸς γὰρ ὁ τόπος εἰς ἰδιωτισμόν, καὶ ἅμα ἐχανὸς ἢ αἰδὼ ἢ πρὸς σὲ τὸν πλησίον ἀνιέναι.

CAP. LIV.

NEC captare velis inter convivia riſum,
Auritumque fricare jocis ſalibuſque popellum;
Hoc gravitaſque fideſque perit pacto; exque Catone
Jam Davus ludo tantùm plebi fueris &
Delectamento, citharœdus utì atque choraules.

ΚΕΦ. νε'.

Επισφαλὲς δέ, καὶ τὸ εἰς ἀκροάσεις πρόπτειν. ὅταν οὖν τι συμβῇ τοιοῦτον, ἂν μὲ εὐχαίρου ᾖ, ὀπίπληξον τῷ προπτόντι· εἰ δὲ μή, τῷ γε ἀποσιωπῆσαι, καὶ ἐρυθριᾶσαι, καὶ σκυθρωπῆσαι, δῆλος γίνῃ δυσχεραίνων τῷ λόγῳ.

CAP.

CAP. LV.

NUmquis perfrictâ fronte, extinctóque pudore,
Scorta crepat, lenaſque meras, & olentia luſtra?
Acriter objurges hominem, tacitúmve pudenter
Te ſaltem teneas, dejecto & lumina vultu
Demittas; non hic coram Te talia poſthàc
Fundere, non ſpurcas audebit promere voces.

ΚΕΦ. νε'.

ΕΑΝ ἡδονῆς τινὸς φαντασίαν λάβῃς, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων, φύλαττε σαυτὸν, μὴ συναρπασθῇς ὑπ' αὐτῆς· ἀλλ' ἀναβαλλέσθω σε τὸ πρᾶγμα, καὶ ἀναβολήν τινα πρὸς σεαυτὸν λάβε· ἔπειτα μνήσθητι ἀμφοτέρων τὸν χρόνων, καθ' ὃν τε ἀπολαύσῃς τῆς ἡδονῆς, καὶ καθ' ὃν, ἀπολαύσας, ὕστερον μεταμεληθήσῃ, καὶ αὐτὸς σεαυτὸν λοιδορήσῃ· καὶ τούτοις ἀντίθες, ὅπως ἀποχόμενός χαιρήσῃς, καὶ ἐπαινέσῃς αὐτὸς σεαυτόν. ἐὰν δέ σοι καιρὸς φανῇ ἅψασθαι τοῦ ἔργου, πρόσεχε μὴ νικήσῃ σε τὸ πρόσηνὲς αὐτοῦ, καὶ ἡδύ, καὶ ἐπάγωγον· ἀλλ' ἀντιτίθει, πόσῳ ἄμεινον τὸ συνειδέναι σαυτῷ, ταῦτα τὴν νίκην νενικηκότι.

CAP.

CAP. LVI.

ECqua Voluptatis tibi grata arridet imago?
O nè te vinctum rapiat, teneriſque moretur
Illecebris; quin ſiſte parùm; diludia poſcas
Admonitus, totamque agites animo penitùs rem.
Quàm brevis hæc fuerit tibi, quàm fugitiva voluptas,
Pende etiam atque etiam, memor & ſis temporis ejus,
Cùm pòſt angeris miſer, occultóque flagello
Supplicium dabis Ipſe Tibi; tum pende viciſſim,
Quàm tibi jucundum fuerit, pariterque decorum,
Reſponſâſſe cupidinibus. Conceſſa voluptas
Viſa licèt fuerit tibi, vel tum ſuavia mentem
Blandimenta cave illaqueent; & ſubjice, quanto
Splendidius fuerit, quanto Jucundius, Ipſum
Vincere Te, lætoſque intùs celebrare triumphos.

ΚΕΦ. νζ'.

ΟΤΑΝ τι, ἀφορμὴν ὅτι ποιητέον ἐστὶ, ποιῇς, μηδέποτε φύγῃς ὀφθῆναι πεφάσιν αὐτὸ, κἂν ἀλλοῖόν τι οἱ πολλοὶ μέλλωσι περὶ αὐτῆς ὑπολαμβάνειν. εἰ μὲν γὰρ οὐκ ὀρθῶς ποιεῖς, αὐτὸ τὸ ἔργον φεῦγε· εἰ δὲ ὀρθῶς, τί φοβῇ τοὺς ἐπιπλήξοντας ἀκ ὀρθῶς;

CAP. LVII.

INdex an recti mens te monet? ecquid agendum
Fida docet? nè tu timidus vitare labores
Conſpectum vulgi, nec te in ſecreta recondas
Cenſuræ nimiùm metuens; quid enim? mala ſi res
Viſa ſit & turpis, Rem ipſam fuge ſanus, & unum
Te caſtus vereare pudenter: Sin tibi fas &
Æquum animus ſuadet, perge, i, bone, perge; popellum
Cur metuis, qui te præter fas damnat & æquum?

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. νη'.

Ὡς τὸ, ἡμέρα ἐστὶ, ἢ, νύξ ἐστι, πρὸς μὲν τὸ διεζευγμένον μεγάλην ἔχει ἀξίαν, πρὸς δὲ τὸ συμπεπλεγμένον ἢ συνημμένον ἀπαξίαν· οὕτω καὶ τῶν προκειμένων τὰ μείζονα ἑλεῖν, πρὸς μὲν τὸ σῶμα μεγάλην ἔχει ἀξίαν, πρὸς δὲ τὸ κοινὸν οὐ σπάσῃ, οὗ δεῖ, μὴ φυλάσσῃν, ἀπαξίαν ἔχει. ὅταν οὖν συνεσθίῃς ἑτέρῳ, μέμνησο, ὃ μόνον οὐ πρὸς τὸ σῶμα ἀξίαν τῶν παρακειμένων ὁρᾶν, ἀλλὰ καὶ τιμὴν πρὸς τὴν ἑστίασιν, οἵαν δεῖ φυλάττειν.

CAP. LVIII.

VEL Nox, vel Lux eſt; hoc verè dixeris; at ſi,

Eſt Nox atque Dies, dicas, periiſſe pudorem

Omnes clamabunt meritò pueri atque puellæ.

Sic poſitos raptare cibos, & faucibus unctis

Lectas deglutire dapes, aut condere mappâ

Stillantem, in loculos & clàm demittere, turdum,

Utile nempe Tibi eſt, at non adeò utile Nobis

Convivis miſeros tantùm rodentibus ungues.

Nè ſolùm cures, Tibi quid proſit; ſed & ipſum

Regem

Regem reſpicias; ad cænam is nempe vocavit
Nos pariter Tecum; ſuus Illi ſalvus honor ſtet.

ΚΕΦ. νθ'.

Ἂν ὑπὲρ δυνάμιν ἀναλάβῃς τὶ πρόσωπον, καὶ ἐν τούτῳ ἠσχημόνησας, καὶ, ὃ ἠδύνασο ἐκπλῆρῶσαι, παρέλιπες.

CAP. LIX.

SIquando indueris perſonam, quæ tibi longè
Exſuperat vires, aptéque hærere recuſat;
Nil agis, & magno fruſtrà molimine ſudas:
At, quas intereà poteras cum laude tueri,
Intactas linquis partes; ridendus utrinque.

ΚΕΦ. ξ'.

ΕΝ τῷ περιπατεῖν, καθάπερ προσέχῃς μὴ ὑπερβῇς ἤλῳ, ἢ πρέψῃς τὸ πόδα· οὕτω πρόσεχε, μὴ τὸ ἡγεμονικὸν βλάψῃς τὸ σαυτοῦ· καὶ τοῦτ' ἂν ἐφ' ἑκάστου ἔργου παραφυλάσσωμεν, ἀσφαλέστερον ἀψόμεθα τοῦ ἔργου.

CAP. LX.

CUM quis iter pedibus faciat, curabit (opinor)
Nè Plantam impingat clavo, nè ſente ſecet Crus,
Nè Talum imprudens pravè diſtorqueat: huic Te
In Vitâ ſimilem præſtes, multùmque caveto,
Nè lædas Animum ipſe Tuum. Sin hanc benè ſanus
Uſque tenes legem, vives & rectiùs idem, &
Tutiùs, immuníſque peric'li opus omne movebis.

ΚΕΦ. ξα'.

ΜΕτρον κτήσεως τὸ σῶμα ἑκάστῳ, ὡς ὁ ποὺς ὑποδήματος. ἂν μὲ οὖν ὑπὲρ τοῦτο ᾖς, φυλάξεις τὸ μέτρον· ἐὰν δὲ ὑπερβῇς, ὡς κύ κριμνῶ λοιπὸν ἀνάγκη σε φέρεσθαι· καθάπερ καὶ ὑπὲρ τὸ ὑποδή-

ὑποδήματος, ἐὰν ὑπὲρ τὰ πόδα ὑπερβῇς, γίγνεται χαπάχρυσον ὑπόδημα, εἶτα πορφυρᾶν, εἶτα κεντητόν· ἅπαξ γὰρ ὑπὲρ τὸ μέτρον ὁρῶν οὐδεὶς ἵσταται.

CAP. LXI.

SIT mihi tantum æris, quantum frigúſque famémque
Defendat, tutámque queat præſtare ſalutem!
Jam ſatis; Hic Modus eſt Nummorum, ut Pes Solearum.
Hæc requies, votorum hic terminus eſto meorum.
Sin temerè ulteriùs contendam, heu, per ſpatium ingens
Mox ferar invitus, neque erit mihi ponere metam.
Calceus aptetur pedibus. Quin ô utinam auro
Splendeſcat! Soleas mihi Jupiter æquus inaurat.
Purpura jam accedat! quid jam amplius? O miſerum me,
Gemmæ abſunt! quàm lautè hinc inde niteret iaſpis!
Sic ubi Naturæ fines quis tranſit, in altum
Devius avehitur, nec habet quà ſiſtere poſſit.

ΚΕΦ. ξϚ'.

Αἱ γυναῖκες εὐθὺς ἀπὸ τεσσαρεσκαίδεκα ἐτῶν καλοῦνται τῶν ἀνδρῶν κύριαι. τοιγαροῦν ὁρῶσαι, ὅτι ἄλλο μὲν οὐδὲν αὐταῖς προσέστι, μόνον δὲ συγκοιμᾶσθαι τοῖς ἀνδράσιν, ἄρχουσι καλλωπίζεσθαι, καὶ ἐν τούτῳ πάσας ἔχειν τὰς ἐλπίδας. προσέχειν οὖν ἄξιον, ἵνα ἀφῶνται, διότι ἐπ' οὐδενὶ ἄλλῳ πιμῶνται, ἢ τῷ κόσμιαι φαίνεσθαι, καὶ αἰδήμονες, ἐν σωφροσύνῃ.

CAP. LXII.

Filiola est mihi pulchra domi: jam nunc capit annus
A decimo hanc quartus; jam nunc lascivus amator
Ardet, & excubat ante fores, liménque coronat.
Continuò illa comas ornare & pectere, & altum
Ædificare caput, nitidas simul undique vestes
Quærere, & ad speculum faciem componere curat.
Artibus his nè fide nimis, bona virgo; pudori
Consule; sint compti mores; bellam indue mentem;
Hinc decus, hinc tibi crescet honor; jam denique ab omni
Parte nites, Venerémque meram te jure fatemur.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ξγ'.

Ἀφυΐας σημεῖον, τὸ διατρίβειν τοῖς περὶ τὸ σῶμα, οἷς, ὅτι πολὺ γυμνάζεσθαι, ὅτι πολὺ ἐσθίειν, ὅτι πολὺ πίνειν, ὅτι πολὺ ἀποπατεῖν, ὀχεύειν. ἀλλὰ ταῦτα μὲ ἐν πρέπῳ ποιητέον· περὶ δὲ τὰ γνώμιμα ἡ πᾶσα ἔστω ἐπιστροφή.

CAP. LXIII.

ESSE diu, potare diu, atque impendere tempus
Pelliculæ, Veneríque, atque his ſe dedere totum,
Ingenii eſt hebetis, craſſíque, animíque puſilli.
Non tanto conatu opus eſt, aut arte ad eas res,
Quæ meliùs fiunt obiter, nullóque labore.
Muni animum Virtute, feram vigil excole mentem;
Seria res hæc eſt, hîc viribus utere totis,
Manè opus hoc agites, nec veſpertinus omittas.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ξδ'.

ΟΤΑΝ τίς σε κακῶς τι ποιῇ, ἢ κακῶς σε λέγῃ, μέμνησο, ὅτι καθήκειν αὐτῷ οἰόμενος, ποιεῖ, ἢ λέγει. οὐκ οἷόν τε οὖν ἀκολουθεῖν αὐτὸν τῷ σοι φαινομένῳ, ἀλλὰ τῷ ἑαυτῷ. ὥστε, εἰ κακῶς αὐτῷ φαίνεται, ἐκεῖνος βλάπτεται, ὅστις καὶ ἐξηπάτηται· καὶ γὰρ τὸ ἀληθὲς συμπεπλεγμένον ἄν τις ὑπολάβῃ ψεῦδος, οὐ τὸ συμπεπλεγμένον βέβλαπται, ἀλλ' ὁ ἐξαπατηθείς. ἀπὸ τούτων οὖν ὁρμώμενος, πραέως ἕξεις πρὸς τὸν λοιδοροῦντα· ἐπιφθέγγου γὰρ ἐφ' ἑκάστῳ, ὅτι, ἔδοξεν αὐτῷ.

CAP. LXIV.

LÆdere te numquis tentat, damnúmque malignus
Inferre immerito? numquis te dentibus atris
Rodit lividus? Hæc tecum; Sic prorſus agendum
Cenſet, & ipſe ſuo jure utitur; Ecquid ego illi
Imponam leges? num Mî geret, an Sibi, morem?
Nimirum Sibimet: Sin pravè judicat, Illum,
Non Me noxa premit; nam Vero ſiquis aberret,
Lædítur Ipſe quidem, Veri ratio integra perſtat.

Sic

Sic agites tecum prudens ſi re ſuper omni,
Tum, ſiquis tibi fortè olim convitia fundat,
Tu tamen immotus, vultúque & pectore conſtans,
Sic viſum eſt Illi, Sic judicat Ille, repones.

ΚΕΦ. ξε'.

ΠΑΝ πρᾶγμα δύο ἔχει λαβάς, ἡ μὲ φορητόν, ἡ δὲ ἀφόρητον. ὁ οὖν ἀδελφὸς ἐὰν ἀδικῇ, σὐτεῦθεν αὐτὸ μὴ λαμβάνῃς, ὅτι ἀδικεῖ· αὕτη γὰρ ἡ λαβὴ ὄυτιν αὐτῦ ὐ φορητή· ἀλλὰ σὐτεῦθεν μᾶλλον, ὅτι ἀδελφὸς, ὅτι σωτροφῶ· ὐ λήψῃ αὐτὸ, κατὰ ὃ φορητόν ὄυτιν.

CAP. LXV.

QUæque Duas Anſas, hinc Dextram, atque inde Siniſtram,
Res habet; Una teres, dura Altera & aſpera tactu eſt.
Frater me indignum læſit. Pars illa Siniſtra eſt:
Aufer abinde manum; neque enim eſt tractabilis anſa.
At verò eſt idem Frater, dulciſſimus & mî
A puero Convictor. Ab hâc demùm arripe parte
Rem ſapiens, habilémque manu verſare licebit.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ξϛ'.

Οὗτοι ὁ λόγοι ἀσυνάκτοι, ἐγώ σου πλουσιώτερός εἰμι, ἐγώ σου ἄρα χρείαων· ἐγώ σου λογιώτερος, ἐγώ σου ἄρα χρείαων. ἐκεῖνοι δὲ μᾶλλον συναπτικοί· ἐγώ σου πλουσιώτερός εἰμι, ἡ ἐμὴ ἄρα κτῆσις τῆς σῆς χρείαων· ἐγώ σου λογιώτερος, ἡ ἐμὴ ἄρα λέξις τῆς σῆς χρείαων· σὺ δέ γε ὅτε κτῆσις εἶ, ὅτε λέξις.

CAP. LXVI.

STant circùm ſacci Nummorum, & fænore largo
Noctes atque Dies auri Tibi creſcit acervus;
Dum manet in ciſtâ Mihi vix as unicus imâ.
Quin etiam Eloquio polles, atque ore diſerto
Clareſcis; cùm nulla Mihi ſit copia fandi.
Túne igitur tandem pacto hoc præſtantior es Me?
Téne Ego deterior? Nego; Non ſatis illa cohærent.
Si verò ambigitur, Tua Res præſtantior, an ſit
Res Mea; num meliùs Tua Vox permulceat aurem,
An Mea; Dedo manus, nec verbum addo amplius unum.

ΚΕΦ. ξζ'.

Λούεταί τις ταχέως; μὴ εἴπῃς, ὅτι κακῶς, ἀλλ' ὅτι ταχέως. πίνει τις πολὺ οἶνον; μὴ εἴπῃς, ὅτι κακῶς, ἀλλ' ὅτι πολύ. πρὶν γὰρ διαγνῶναι τὸ δόγμα, πόθεν οἶδας εἰ κακῶς; ὕστως οὖν συμβήσεταί σοι, ἄλλας μὲν φαντασίας καταληπτικὰς καταλαμβάνειν, ἄλλας δὲ συγκαταπίπτειν.

CAP. LXVII.

NUM Citò quis ſua membra lavat? Tu protinus illum
Haud Malè, ſed tantùm Citò dicas eſſe lavatum.

Numquis fæcundos calices Largè haurit Jacchi?

Hunc Largè dicas potare, haud Largiùs Æquo.

Quî Tibi conſtat enim, quâ mente Is, conſiliiſque

Id faciat quibus? Ad rationem hanc omnia judex

Si bonus exigis, hinc liquidò pernoſcere poſſis

Res alias, alias veniâ dignaberis æquus.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ξή.

Μηδαμῶ σαυτὸν εἴποις φιλόσοφον, μηδὲ λάλει τὸ πολὺ ἐν ἰδιώταις περὶ τῶν θεωρημάτων· ὅρα, ἐν συμποσίῳ μὴ λέγε πῶς δεῖ ἐσθίειν, ἀλλὰ ἔσθιε ὡς δεῖ· μέμνησο γὰρ ὅτι ὕπως ἀφηρήκει παντα-χόθεν Σωκράτης τὸ ὑποδεικτικόν. ἤρχοντο παρ' αὐτὸν, βουλόμενοι φιλοσόφοις ὑπ' αὐτῶ συγγενέσθαι, καὶ ἐκεῖνος ἀπῆγεν αὐτούς· ὕπως ἠνείχετο παροράμενος.

CAP. LXVIII.

PRætereà, neque tu Sapientis nomen adoptes,
Nec, cùm erit ad cænam ventum, ſub tempus edendi
Ore crepes tumido rigidus dictata magiſter,
Hæc Lex eſto, Viri; Comedendi hæc norma; quid ad rem?
Ipſe memor ſerves legem hanc, & grandia mittas
Dogmata, Socratico ſapiens & more geras te.

Arripit hunc quidam, ut narrant, &, Dic mihi aventi
Diſcere, Dic, inquit, Vitæ præcepta beatæ
Quis dabit? Ille pudens alium ſtolido inde magiſtrum
Commendat, monſtratque viam, & comitatur euntem.

ΚΕΦ. ξθ'.

Ὥστε κἂν περὶ θεωρήματός τινος ὁ ἰδιώτας ἐμπίπλῃ λόγος, σιώπα τὸ πολύ· μέγας γὰρ ὁ κίνδυνος εὐθὺς ἐξεμέσαι ἃ οὐκ ἔπεφας. καὶ ὅταν εἴπῃ σοι τις, ὅτι οὐδὲν οἶδα, καὶ σὺ μὴ δηχθῇς, τότε ἴσθι, ὅτι ἄρχεις τοῦ ἔργου. ἐπεὶ καὶ τὰ πρόβατα οὐ χόρτον φέροντα τοῖς ποιμέσιν ἐπιδείκνυσι πόσον ἔφαγεν· ἀλλὰ τιὼ νομιὼ ἔνδον πέψαντα, ἔριον ἔξω φέρει, καὶ γάλα. καὶ σὺ τοίνυν μὴ τὰ θεωρήματα τοῖς ἰδιώταις ἐπιδείκνυε, ἀλλ', αὐτῶν πεφθέντων, τὰ ἔργα.

CAP. LXIX.

DUM, quid sit Virtus, quid Non, natura Boni quæ,
Plebs agitat, tacitum cautus te reprime; nam cur
Promere festinas, animo quæ concoquere imo
Longè rectius est? Sin quis truculentior urget,
Ignarúmque hebetémque vocat, túque id simul æquo
Pectore fers, jam macte animis, jam macte triumphis,
Hos primos tibi dia tulit Sapientia fructus.
Nam neque Oves modò depastam crudæ domino herbam
Eructant

Eructant coram temerè, at mox, gramine cocto,
Multo lacte fovent cuſtodem, & vellere ditant.
Hinc aptè exemplum ſumas, nec pabula mentis
Immatura nimis regeras, ſed cura ſit intùs
Didita digerere, &, perfecto temporis orbe,
Occultum refer in Vitâ Factiſque ſaporem.

KEΦ.

ΚΕΦ. ο'.

ΟΤΑΝ εὐτελῶς ἡρμοσμένῳ ἧς κατὰ τὸ σῶμα, μὴ καλλωπίζου ὅτι τοῦτο· μηδ', ἂν ὕδωρ πίνῃς, ἐκ πάσης ἀφορμῆς λέγε, ὅτι ὕδωρ πίνεις. καὶ ἂν ἀσκῆσαί ποτε θέλῃς πόνον, σεαυτῷ, καὶ μὴ τοῖς ἔξω, μὴ τοὺς ἀνδριάντας περιλάμβανε· ἀλλὰ δίψῶν ποτε σφοδρῶς, ὅπως ἂν ψυχρᾶς ὕδατος, καὶ ἔκπτυσον, καὶ μηδενὶ εἴπῃς.

CAP. LXX.

SI tenui forsan victu, parvoque beatus
Exerces durum parcè & frugaliter ævum,
Nè valdè hinc placeas tibi Tu, neque talia jactes
Ad populum, En, Ego potor aquæ! Me abstemius ecquis
Est magis? At neque tu, vulgi spectante catervâ,
Primo manè, nives inter gelidasque pruinas,
Algentes statuas ulnis amplectere nudis,
Dictitet ut fortem plebs, invictumque dolore.
Quòd si æstate urit mediâ sitis avida guttur,
Irriget os levis haustus aquæ; tum fortiter undam
Exspue; sic faxis; homini id neque dixeris ulli.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. οα'.

Ἰδιώτου γάσις καὶ χαρακτήρ· οὐδέποτε ἐξ ἑαυτοῦ προσδοκᾷ ὠφέλειαν ἢ βλάβην, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἔξω. φιλοσόφου γάσις καὶ χαρακτήρ· πᾶσαν ὠφέλειαν καὶ βλάβην ἐξ ἑαυτοῦ προσδοκᾷ.

CAP. LXXI.

VIS pingam Sapientem unâ, Stultumque, tabellâ?
Hic esto Stultus, qui, quod metuat, cupiátve,
Extra Se positum esse putat: Contrarius Alter,
Quod metuat, cupiátve, scit Unum Se Penes esse.

ΚΕΦ. οϚ'.

Σημεῖα προκόπτοντος· οὐδένα ψέγει, οὐδένα ἐπαινεῖ, οὐδένα μέμφεται, οὐδενὶ ἐγκαλεῖ, οὐδὲν περὶ ἑαυτοῦ λέγει, ὡς ὄντος τινός, ἢ εἰδότος τι. ὅταν ἐμποδισθῇ τι, ἢ κωλυθῇ, ἑαυτῷ ἐγκαλεῖ. κἂν τις αὐτὸν ἐπαινῇ, καταγελᾷ ἑαυτοῦ ἐπαινοῦντος αὐτὸς παρ' ἑαυτῷ· κἂν ψέγῃ, οὐκ ἀπολογεῖται· πρόεισι δὲ, καθάπερ οἱ ἄῤῥωστοι, εὐλαβούμενός τι κινῆσαι τῶν καθιζανόντων, πρὶν πιεῖν λαβεῖν. ὄρεξιν ἄπασαν ἦρκεν ἀφ' ἑαυτοῦ· τὴν δ' ἔκκλισιν εἰς μόνα τὰ κατὰ φύσιν τὰ ἐφ' ἡμῖν μετατέθεικεν. ὁρμῇ πρὸς ἅπαντα ἀνειμένῃ χρῆται. ἂν ἠλίθιος, ἢ ἀμαθὴς δοκῇ, οὐ πεφρόντικε. ἑνί τε λόγῳ, ὡς ἐχθρὸν ἑαυτὸν παραφυλάττει καὶ ἐπίβουλον.

CAP. LXXII.

PRofecítne aliquis? Certis cognoſcere ſignis
Id licet; Haud quenquam laudat, probríſve laceſſit,
Haud culpat quenquam, neq; quenquam crimine damnat.
Non de Se loquitur, tanquam ſapientior eſſet
Aut aliis melior: Res illum ſiqua moretur,
Res ſiqua impediat, ſe damnat & increpat unum.

Numquis

Numquis eum Laudat? laudatorem, intùs, ineptum,
Inque ſinu ridet, præconem exoſus hiantem.
Numquis eum Culpat? tantundem eſt: id quoque flocci
Pendit, nec verbum contrà unum reddere curat.
Et luxavit utì ſiquis crus, inque locum vix
Tandem reſtituit, jam cautiùs & pedetentim
Incipit ire, pigriſque movet ſe paſſibus æger,
Et baculo innixus circumſpicit, & cavet, aſpri
Offendat nequid, pedibus neque credulus audet
Fidere, dum firmæ redeunt in corpora vires:
Sic aget Ille recens doctus. Tum nil petet extrà
Sollicitus, metuetque nihil, niſi pellere Marte
Quod potis Ipſe Suo eſt, & cui ratio æqua reclamat.
Tum demùm quæcunque optat, moderatiùs optat
Omnia, nec temerè in præceps cæco impete fertur.
Sibilet hunc populus; nil penſi eſt: clamet inertem,
Inſulſumque, hebetemque; haud abnuit: adde aſinumque,
Et lapidem, plumbumque ſuper; juxtà omnia ſurdo

Narras; Unus homo eſt, idemque: Sed intereà Se Inſidiatorem catus & veluti timet hoſtem.

ΚΕΦ. ογ'.

ΟΤΑΝ τις ὑπὸ τῷ νοεῖν καὶ ἐξηγεῖσθαι δύνασθαι τὰ Χρυσίππου βιβλία σεμνύεται, λέγε αὐτὸς πρὸς σαυτὸν, ὅτι, εἰ μὴ Χρύσιππος ἀσαφῶς ἐγεγράφει, οὐδὲν ἂν εἶχεν ὅτῳ ἐφ' ᾧ σεμνύηται. ἐγὼ δὲ τί βούλομαι; καταμαθεῖν τὴν φύσιν, καὶ ταύτῃ ἕπεσθαι. ζητῶ οὖν, τίς ἐστιν ὁ ἐξηγούμενος; καὶ ἀκούσας ὅτι Χρύσιππος, ἔρχομαι πρὸς αὐτόν. ἀλλ' οὐ νοῶ τὰ γεγραμμένα. ζητῶ οὖν τὸν ἐξηγούμενον. καὶ μέχρι τούτων οὔπω σεμνόν οὐδέν. ὅταν δὲ εὕρω τὸν ἐξηγούμενον, ἀπολείπεται χρῆσθαι τοῖς παραγγελμένοις. τοῦτο αὐτὸ μόνον σεμνόν ἐστιν. ἂν δὲ αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐξηγεῖσθαι θαυμάσω, τί ἄλλο ἢ γραμματικὸς ἐπετελέσθην ἀντὶ φιλοσόφου; πλὴν γε δὴ, ὅτι ἀντὶ Ὁμήρου Χρύσιππον ἐξηγούμενος. μᾶλλον οὖν, ὅταν τις εἴπῃ μοι, ἐπανάγνωθί μοι Χρύσιππον, ἐρυθριῶ, ὅταν μὴ δύωμαι ὅμοια τὰ ἔργα καὶ σύμφωνα ἐπιδεικνύειν τοῖς λόγοις.

CAP.

CAP. LXXIII.

EST homo, Chryſippi qui volvit ſcripta, animóque
Cuncta tenet commiſſa fideli, atque omnia ad un-
[guem
Callet; quin effert ſeſe hinc, planéque beatus
Applaudit ſibi, & ex chartis pretium arrogat iſtis
Concutiens alas: Verùm, nî obſcurius illud
Chryſippi eſſet opus, niſi fortè ea lucis egeret
Pagina, jactandi temet quis tum locus eſſet?
Hic adeò fons atque rei caput; En, duce certum eſt
Vivere Naturâ, atque uti Ratione Magiſtrâ.
At mihi quis præcepta dabit? quóve auſpice nitar?
Chryſippo: quis enim melior? Numero æra, librumque
Mox emo. Deinde rogo, quis luce carentia verba
Explicat? Hanc aliquis mî Interpres præſtat opellam.
Hactenus haud quicquam merui, neque ſplendida laudis
Præmia mî poſco. Supereſt jam munia vitæ
Sancta tueri, & ad hanc mores componere normam;
Hic Labor; hæc meritam ſpondet Victoria palmam.

Sin moror in Verbis tantùm, merus exeo nempe
Grammaticus; ſacrum pono Virtutis amorem;
Exeo Grammaticus, vel ſolâ hâc ſcilicet in re
Diſſimilis ſum Grammatico, quòd volvit Homerum
Ille, locum ſupplet Mihi dum Chryſippus Homeri.
Quòd ſi fortè aliquis dicat mihi, Fare, age, quæ ſint
Dogmata Chryſippi, monſtres, pérque omnia ducas
Ignarum, Me continuò pudor opprimit ingens,
Quòd mea Sermoni tàm diſſona Facta repugnant.

ΚΕΦ. οΔ'.

ΟΣΑ προτίθεται, τύποις, ὡς νόμοις, καὶ ὡς ἀσεβήσων ἂν παραβῇς τι τούτων, ἔμμενε. ὅ,τι δ' ἂν ἐρῇ τις περί σου, μὴ ὑπερέφου· τοῦτο γὰρ οὐκ ἔτ' ἐστὶ σόν.

CAP. LXXIV.

HÆC præcepta, velut Leges, ſervare memento,
Quas violare nefas; neque pendas unius aſſis,
Quid Populus dicat. Cuja eſt res? an Tua, ſodes?
Non; Verùm Alterius. Quid ni hanc Curaverit Alter?

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. οε'.

ΕΙΣ ποῖον ἔτι χρόνον ἀναβάλλῃ τὸ τοῦ βελτίστων ἀξιῶν σεαυτὸν, καὶ οὐ μηδενὶ παραβαίνειν τὰ αἱρεθέντα λόγον; παρείληφας τὰ θεωρήματα, οἷς ἔδει σε συμβάλλειν, καὶ συμβέβληκας· ποῖον ἔτι διδάσκαλον προσδοκᾷς, ἵνα εἰς ἐκεῖνον ὑπερθῇς τὴν ἐπανόρθωσιν ποιῆσαι τὴν σεαυτοῦ; οὐκ ἔτι εἶ μειράκιον, ἀλλὰ ἀνὴρ ἤδη τέλειος. ἂν τοίνυν ἀμελήσῃς, καὶ ῥαθυμήσῃς, καὶ ἀεὶ ὑπερθέσεις ἐξ ὑπερθέσεων ποιῇς, προθέσεις ἐκ προθέσεων, καὶ ἡμέρας ἄλλας ἐπ' ἄλλας ὁρίζῃς, μᾶλλον ἃς προσέξεις σεαυτῷ· λήσεις σεαυτὸν ἀλλὰ προκόψας, ἀλλ' ἰδιώτης ἀπελεύσῃ καὶ ζῶν καὶ ἀποθνήσκων. ἤδη οὕτω ἀξίωσον σεαυτὸν βίου ὡς τελείου καὶ προκόπτοντα, καὶ πᾶν τὸ βέλτιστον φαινόμενον ἔστω σοι νόμος ἀπαράβατος. καὶ ἂν ὑποπονόν τι, ἢ ἡδύ, ἢ ἔνδοξον, ἢ ἄδοξον προσάψῃ, μέμνησο, ὅτι νῦν ὁ ἀγών, καὶ ἤδη πάρεστι τὰ ὀλύμπια, καὶ οὐκ ἔστιν ἀναβάλλεσθαι· καὶ ὅτι ἐν μιᾷ ἡττηθῆναι καὶ ἐνδοῦναι ἢ ἀπόλλυται προκοπή, ἢ σώζεται. Σωκράτης οὕτως ἀπετελέσθη, ὑπὸ πάντων προσέχων ἑαυτὸν, μηδενὶ ἄλλῳ προσέχων ἢ τῷ λόγῳ. σὺ δὲ, εἰ καὶ μήπω εἶ Σωκράτης, ὡς Σωκράτης γε εἶναι βουλόμενος, ὀφείλεις βίον.

CAP.

CAP. LXXV.

SUrge, age; quid multos vivendi tempus in annos,
Vivendi rectè differs? eia, incipe, & ardens
Rumpe moram; Stimulos addat tibi vivida virtus;
I, porrò nitaris, & acer ad ardua tendas.
Jampridem hauſiſti vitæ præcepta beatæ,
Jampridem hauſiſti præcepta hæc, atque probâſti;
Cur igitur ceſſas? quem demùm, atque unde, Magiſtrum
Expectas oriturum? O, ſi modò venerit Ille,
Tunc ego qualis ero! Studiis tum denique honeſtis
Incumbam, tum nempe Mei me cura ſubibit!
Quin hodiè id fiat: Nonne eſt elapſa juventas?
Nonne ætas animum poſcit matura virilem?
Sin fluitas levis uſque, moramque moræ piger addis,
Atque aliam ex aliâ mentem induis, atque viciſſim
Propoſitum mittis repetiſque, & ludis in orbem,
Indiciſque diem, inde diem; proprio ipſe peric'lo
Deſipis infælix; ignavia te tua perdit

Et

Et latet incautum; vives, morieris & excors.
Aude igitur præſtare Virum; ſublimia cures;
Et temet magnis tandem dignere triumphis;
Quis ſummus Virtutis Apex ſit, diſpice; Morum
Hæc tibi Regula, Lex hæc inviolabilis eſto.
Atque hinc ſive Labor tetricus, ſeu blanda Voluptas
Objicitur coràm, ſeu Famæ dulcis imago
Titillat mentem tibi, ſeu grave Dedecus urit,
Strenuus, ô, defende locum, neque turpiter arma
Abjicias; Sonuere tubæ; jam prælia fervent;
Nec mora, nec requies fuerit; non ludicra lis eſt
Hæc tibi; de rerum ſummâ certamen habetur.
Sic olim divina boni Sapientia crevit
Socratis; hoc pacto cæleſtes attigit arces.
Quippe adeò Ille petens primam virtute coronam
Uſque operi vigil incubuit, nec defuit unquam
Ipſe ſibi, oblitúſve ſui eſt; quin gnavus in horas
Clarior emicuit, mentem non paſſus inertem,

Dum

Dum ſoli attentam Rationi præbuit aurem.

Fecerit Ille, inquis; Verùm neque tantus Ego ſum,

Nec cupio certare minor. Quin Tu quoque tantus

Eſſe velis, atque his agites ſub legibus ævum.

ΚΕΦ. ος'.

Πρῶτος καὶ ἀναγκαιότατος τόπος ἐν φιλοσοφίᾳ, ὁ περὶ χρήσεως τῶν φαντασιῶν· οἷον, ὁ τοῦ μὴ ψεύδεσθαι. δεύτερος, ὁ τῶν ἀποδείξεων· οἷον, πόθεν ἕκαστον δεῖ ψεύδεσθαι. τρίτος, ὁ αὐτῶν τούτων βεβαιωτικός, καὶ διαρθρωτικός· οἷον, πόθεν ὅτι τοῦτο ἀπόδειξις· τί γάρ ἐστιν ἀπόδειξις; τί ἀκολουθία; τί μάχη; τί ἀλήθες; τί ψεῦδος; ἀκόλουθον ὁ μὲν τρίτος τόπος ἀναγκαῖος διὰ τὸν δεύτερον, ὁ δὲ δεύτερος διὰ τὸν πρῶτον· ὁ δὲ ἀναγκαιότατος, καὶ ὅπου ἀναπαύεσθαι δεῖ, ὁ πρῶτος. ἡμεῖς δὲ ἔμπαλιν ποιοῦμεν· ἐν γὰρ τῷ τρίτῳ τόπῳ διατρίβομεν, καὶ περὶ ἐκεῖνόν ἐστιν ἡμῖν ἡ πᾶσα σπουδή· τὸν δὲ πρώτον παντελῶς ἀμελοῦμεν. τοιγαροῦν ψευδόμεθα μέν, πῶς δὲ ἀποδείκνυται, ὅτι δὲ δεῖ ψεύδεσθαι, πρόχειρον ἔχομεν.

CAP. LXXVI.

NAturæ leges ſanctas ſervare, duce uti
Naturâ, atque intra deſcriptos vivere fines,
Hic primus Sapientiæ honos, hic ſummus apex eſt;
Utpote, Nequaquam mentiri, Haud Fallere quenquam.
Alter ab hoc locus eſt, Cur quid, cur Non, ſit agendum,
Monſtrare, & certam rationem evolvere recti;
Utpote Mentiri Cur haud fas; fallere quenquam
Naturæ Cur jura vetent, depromere cauſas.
Ultima laus tandem fuerit, Quo quæque modo res
Sit tibi demonſtranda, tenere, atque omnia demùm
Symbola & Inſtrumenta exponere totius Artis;
Nempe Argumentum quid ſit; quid ritè Sequatur,
Quid Non; quid Verum fuerit, quid denique Falſum.
Atque adeò inſervit Claſſis poſtrema Secundæ,
Hæc Primæ; in Primâ tandem requieſcere fas eſt:
Hæc loca ſtent tibi certa, hic eſto immobilis ordo.
At Nos heu! Stolidi rem totam invertimus; Ultrò

Mentiri

Mentiri nobis mos eſt; Mentimur, & uſque
Mentimur porrò; intereà ſatis eſſe beati
Nempe videmur, & hoc pacto veniamque mereri
Et palmam, quòd, nos ſi demùm quis roget, horæ
Momento percurrere poſſumus omnia vitæ
Officia integræ; nec reſpirabimus ante-
Quàm liquidâ à nobis fuerit ratione probatum,
Mentiri quòd Non Fas eſt, neque Fallere quenquam.

ΚΕΦ. οζ'. οη'. οθ'.

ΕΠΙ παντὸς προχείρως εὐκτέον ταῦτα·
Ἄγε δή με, ὦ Ζεῦ, καὶ σὺ ἡ Πεπρωμένη,
Ὅποι ποθ' ὑμῖν εἰμὶ διατεταγμένος·
Ὡς ἕψομαι ἀπροφάσιστος· ἢν δὲ ἄοκνος·
Ἐὰν δὲ μὴ ἐθέλω, κακὸς ἔσομαι·
οὐδὲν ἧττον ἕψομαι.

οη'. Ὅστις δ' ἀνάγκῃ συγκεχώρηκε καλῶς,
Σοφὸς παρ' ἡμῖν, καὶ τὰ θεῖα ἔμπειρος.

οθ'. Ἀλλὰ καὶ τὸ τρίτον· ὦ Κρίτων, εἰ ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ γινέσθω. ἐμὲ δὲ Ἄνυτος καὶ Μέλιτος ἀποκτεῖναι μὲν δύνανται, βλάψαι δ' οὔ.

CAP. LXXVII. LXXVIII. LXXIX.

FAta Sequor, quocunque ferant; Te, Jupiter, ultrò
Te ſequor haud tardus, quò quò me ducere malis.
Sin ſtolidus nitar contrà, luctanſque repugnem,
Nil refert; trahar ingratis tamen, inque ligatus
Obtorto frendens ducar, ceu bellua, collo.

LXXVIII. Qui fato obſequitur, ſapit, admiſſuſque vi-
[detur
Conciliis Divorum, & ſentit cum Jove ſummo.

LXXIX. Talis

LXXIX. Talis eras Tu, Cecropiæ Lux inclyta terræ;
Te veneror, Divine Senex, Tuáque aurea dicta
Æternùm recolo, atque alto ſub pectore condo:
"Sic placitum eſt Superis, Mihi nec minùs; Eſto, Anytus me
"Et Melitus privare valent vitalibus auris,
"(Credo equidem) & vacuas Erebi demittere ad umbras;
"Lædere num poterunt, Damno aut multare? Negabo.

FINIS.

CMC
MVSEVM
BRITANNICVM

His ſequentibus, reliquiſque (ſiqua fortè occurrant) Præli *Erratis* ignoſcat Lector Candidus.

Cap. 18. *pro* ἐπίσχω, *lege* ἐπίσχω.
Cap. 31. *pro* prefundam, *lege* profundam.

Laod vis, esse velis, nihilque malis.

674.9.1